
Shri Dhisha Gita

श्री धीशगिता

Document Information

Text title : shrIdhIshagItA

File name : shrIdhIshagItA.itx

Category : giitaa, gItA, ganesha, upanishhat

Location : doc_giitaa

Proofread by : Mohan Chettoor

Description/comments : See the Hindi translation of Shri Dhishagita

Acknowledge-Permission: Shri Bharat Dharma Mahamandal Varanasi

Latest update : November 19, 2022

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

April 28, 2023

sanskritdocuments.org

శ్రీ ధీశగీతా

శ్రీగణేశాయ నమః ।

౧. స్వస్వరూపభావనిరూపణమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః ।

సూత ఉవాచ ॥ ౧॥

గురో ! వేదాంతత్వజ్ఞ ! వేదార్థద్యోతకాన్యహో ।

అనేకాని పురాణాని కృపాతః శ్రావితాని మే ॥ ౨॥

అనేకోపనిషత్సారరూపా గీతాశ్చ కీర్తితాః ।

జాతోఽస్మ్యహం తతో దేవ ! కృతకృతోఽస్మి న సంశయః ॥ ౩॥

అశ్రౌష్యాచ్చ భవతోఽహం పురాఖ్యానప్రసజ్గతః ।

జగత్కర్తా జగద్ధాతా జగజ్జన్మాదికారణమ్ ॥ ౪॥

జగత్పితా జగద్బంధుర్భగవాన్ విశ్వపాలకః ।

పరే బుద్ధేః స్థితో బుద్ధిమధిష్ఠాయ కృపావశాత్ ॥ ౫॥

ముక్తిం దదాతి జీవేభ్యః శరణాగతవత్సలః ।

అతః సమ్ప్రోచ్యతే ధీశ ఆమ్నాయైరఖిలైరసౌ ॥ ౬॥

ఇత్యప్యాయకర్ణితం నాథ ! భవతో వదనామ్బుజాత ।

యత్పూరితమహాసాద్య ధీశలోకం మహర్షయః ॥ ౭॥

శ్రీమద్గణపతేర్దేవాచ్ఛ్రుతవన్తో హితాఞ్శుభాన్ ।

అనేకోపనిషత్సారోపదేశాన్ముక్తిదాయకాన్ ॥ ౮॥

తవాసీమకృపారాశిర్మయాస్తే యా తయైవ మామ్ ।

దివ్యాం ధీశర్షిసంవాదరూపాం పుణ్యమయీమతః ॥ ౯॥

జ్ఞానదాం ముక్తిదాం శ్రవ్యాం ధీశగీతాం సుధోపమామ్ ।

కురుష్వ శ్రావయిత్వామాం కృతకృత్యం కృపార్ణవ ! ॥ ౧౦॥

కస్మాన్మహర్షిభిర్దిశతోకః ప్రాప్తః పురా ప్రభో !
 క్వ వాసో ధీశతోకోఽస్తి కథంవా తత్ర గమ్యతే || ౧౧ ||
 కాన్యధ్యాత్మరహస్యాని ధీశదేవేన ప్రోచిరే ।
 శ్రావయత్వా చ తత్సర్వం వ్యాసతో మాం కృతార్థయ || ౧౨ ||
 యేన శ్రౌతరహస్యం తత్ప్రచామ్నూహం పునః పునః ।
 ముముక్షూణాం కృతే లోకే ధన్యః స్యాం హి స్వయం ధ్రువమ్ || ౧౩ ||
 వ్యాస ఉవాచ || ౧౪ ||
 సూత ! తే ధర్మజ్ఞాసాప్రవృత్త్యా జన్మసిద్ధయా ।
 భక్తయా గురోశ్చ సద్బుద్ధయా విశ్వకల్యాణసక్తయా || ౧౫ ||
 ప్రసన్నోఽస్మ్యహమత్స్వంతం సౌమ్యాత్తే చ స్వభావతః ।
 యత్త్వం జిజ్ఞాససే తాత ! యత్త్వం యా శక్యనే హ్యతః || ౧౬ ||
 తత్సమాధానదానేన నితాన్తం మోదమావహే ।
 యతో మే ప్రియశిష్యోఽసి మక్మౌపాపుజ్ఞాభాజనమ్ || ౧౭ ||
 జిజ్ఞాసుప్రాణివృన్దేభ్యః శిషాదానం నిరన్తరమ్ ।
 ముముక్షుసాధకేభ్యశ్చ తత్త్వజ్ఞానోపదే శనమ్ || ౧౮ ||
 వేదానాం జ్ఞానరూపాణాం విశ్వస్మింశ్చ ప్రచారణమ్ ।
 తేషాం ప్రకాశనజ్ఞాన్తి జీవనస్య వ్రతం మమ || ౧౯ ||
 సూత ! విశ్వేశమాహాత్యమచారః పుణ్యవర్ధనః ।
 స్వభావాద్రోచతే మహ్యాం తత్రాసి త్వం సహాయకః || ౨౦ ||
 సానన్దం పూరయిష్యేఽతః ప్రార్థనాముత్తమామిమామ్ ।
 సమాహితమనా బుద్ధయా యుక్తః శ్రద్ధాన్వితః శ్ంబు || ౨౧ ||
 బ్రహ్మణ్ణమేతత్సప్తాధః సప్రోర్ధ్వఞ్చైవ విద్యతే ।
 చతుర్దశమితేష్వేవం విభక్తం భువనేష్వహో || ౨౨ ||
 చతుర్దశమితాన్యేతద్భువనాన్యేవ కోవిదాః ।
 ఊర్ధ్వలోకానధోలోకాన్ సప్త సప్త వదన్తి చ || ౨౩ ||
 స్వాభావిక్యసురావాసభూరథస్తాద్ భవేత్తయోః ।
 సప్తలోక్యాం తథోవస్థా సప్తలోకీ చ దేవభూః || ౨౪ ||

చతుర్దశమితానాం యువనానాం విరాజతే |
 మధ్యసస్థితో మృత్యులోకో మర్త్యనివాసభూః || ౨౫||
 అసౌ సృత ! కిల ప్రాజ్ఞైర్భూలోకోఽపి నిగద్యతే |
 పార్థివో మృత్యులోకోఽస్య పితృలోకోఽస్తి దైవికః || ౨౬||
 యుద్ధే దేవాసురే జాతే క్వచిత్కేఽపి కదాచన |
 తయోర్నివాసభూమ్యోః స్యాత్ కాదాచిత్కే విపర్యయః || ౨౭||
 హే సూతాధ్యాత్మరాజ్యస్య చాలకా ఋషయో యతః |
 తచ్చతుర్దశలోకేషు గతిస్తేషామబాధితా || ౨౮||
 వాసస్థానాని తేషాన్తు లోకాః సప్తోర్ధ్వవర్తినః |
 శ్రేణ్యోఽనేకా మహర్షీణామూర్ధ్వలోకేషు సన్త్యతః || ౨౯||
 తేషాం నివాసభూమీనాం నానా భేదా నిరూపితాః |
 అథోలోకా యథా సప్తాసురభావప్రధానకాః || ౩౦||
 భవన్త్యసురరాజేణ విస్తరాన్నియమేన చ |
 సర్వదా సర్వథా నూనం నితాన్తమనుశాసితాః || ౩౧||
 తథా వైవోర్ధ్వలోకేషు దేవరాజానుశాసనమ్ |
 ఆవశ్యకం వర్తతే తే యతః సత్స్వప్రధానకాః || ౩౨||
 ఋషీణాం నితరాం తత్ర సులభాప్యస్తి సజ్గతిః |
 యస్మాన్న పునరావృత్తిః సత్యలోకస్త్వసౌ సదా || ౩౩||
 ముక్తాత్మభిస్తపోనిష్ఠైరోగయుజ్ఞానమానసైః |
 బ్రహ్మసద్భావసంయుక్తైః ఋషిభిః పూరితోఽస్త్యలమ్ || ౩౪||
 సమృవః పునరావృత్తేః సగుణాఖిలలోకతః |
 సర్వేతః సగుణా లోకా ఊర్ధ్వస్థానాధివర్తినః || ౩౫||
 లోకయోః సన్ధిమధ్యస్థాస్తపఃసత్యాభిధానయోః |
 నాత్ర త్వం విస్మయం కుర్యాః సూత! దర్భాగ్రధీషణ ! || ౩౬||
 ఊర్ధ్వలోకేషు సర్వేషు నిశ్చితం నివసన్త్యహో |
 యథాధికారసంల్లభి యథాస్థానం మహర్షయః || ౩౭||
 నిర్జరా నిఖిలాః సూత! లభ్యా యేషాం సుసజ్గతిమ్ |

పారయన్తే స్వధర్మస్య పాలనం కర్తుముత్తమమ్ ॥ ౩౮॥

ఏకదా మిలితా నైకే పురాకాలే మహర్షయః ।

అధ్యాత్మతత్త్వజ్ఞానాసద్వాఙ్మాచభిశ్చ ప్రేరితాః ॥ ౩౯॥

ఏకాగ్రమానసాః శ్రద్ధాభక్తిభావసమన్వితాః ।

ఏకతత్త్వయుతాః శాన్తా ధీశలోకమధిశ్రితాః ॥ ౪౦॥

శ్రీమద్గణపతిం దేవం సజ్ఞానానన్దవిగ్రహమ్ ।

తత్రైత్య భగవన్తం తం ప్రార్థయామాసురాదరాత్ ॥ ౪౧॥

ఋషయః ఊచుః ॥ ౪౨॥

భగవన్ ! ధీశ ! సర్వజ్ఞ ! జగన్మాన్య ! జగద్గురో ! ।

కృపాతో భవతో వేదాన్ ప్రాప్తవన్తో వయం పురా ॥ ౪౩॥

తేషామర్థానుసన్ధానే కృతకార్యస్య అభూమ చ ।

తవాస్మాభిః పరం నైవ జ్ఞాతం రూపం యథార్థతః ॥ ౪౪॥

అతో నైవభవచ్ఛాన్తిరస్మాకం చేతసి ప్రభో ! ।

వయం శరణమాపన్నా భవల్లోక్రముపస్థితాః ॥ ౪౫॥

అద్య నః కృపయా దేహి స్వరూపజ్ఞానమాత్మనః ।

తత్త్వజ్ఞాననిధేః సారం జ్ఞానం తచ్చాచ్యవయామృతమ్ ॥ ౪౬॥

యత్యాచ్యోచ్ఛపనిషద్దపమస్మన్నిఃశ్రేయసప్రదమ్ ।

చిరశాన్తికరం దేవ ! బ్రహ్మానన్దప్రదాయకమ్ ॥ ౪౭॥

గణపతిరువాచ ॥ ౪౮॥

పారఙ్గతోఽస్మ్యలం విప్రాః ! స్వసప్తజ్ఞానభూమితః ।

సచ్చిదానన్దరూపేణ విరాజే చాహమవ్యయః ॥ ౪౯॥

విభుం మామప్యహో భక్తా భావుకాః స్వేచ్ఛయా ద్విజాః ! ।

నానారూపేషు పశ్యన్తి కృతకృత్యా భవన్తి చ ॥ ౫౦॥

రూపహీనోఽస్మ్యహం విప్రాః ! శ్రద్ధావన్తస్తథాపి మే ।

భక్తా మాం స్థూలరూపే వా జ్యోతిరూపే నిరీక్ష్య చ ॥ ౫౧॥

సానన్దాః కృతకృత్యాః స్యుర్నాత్ర కార్యస్య విచారణా ।

స్యః ప్రపఞ్చమయాదస్మాత్ స్థూలద్వై విషయాత్పరే ॥ ౫౨॥

ఇన్ద్రియాఘాస్తతః సన్తి తన్మాత్రాణ్యఖిలాని చ |
 తన్మాత్రేభ్యః పరే పారే వృత్తయశ్చ భవన్స్యహాః || ౫౩||
 తాభ్యః పారం గతా భావా భావేభ్యోఽపి పరం మహత్ |
 మహతోఽపి పరం నిత్యం కుర్వతే దర్శనం మమ || ౫౪||
 జ్ఞానినో యోగానిష్ఠాతా భక్తా మే తత్త్వచిన్తకాః |
 ఏతద్దూపం పరం జ్ఞాత్వా చిరం శాన్తిమవాప్నుత || ౫౫||
 అహమేవాస్మి సద్దూపశ్చిద్దూపోఽపి మహర్షయః ! |
 అహమానన్దరూపోఽస్మి నూనమత్ర న సంశయః || ౫౬||
 విభుశ్చ నిర్వికారోఽహం నిరాకారశ్చ నిర్గుణః |
 ద్వన్ద్వావతీతశ్చ నిర్లిప్తో జ్ఞానరూపోఽప్యహం ధ్రువమ్ || ౫౭||
 స్వరూపావస్థితో మూలప్రకృతిర్మే మహర్షయః |
 మల్లీనా భావమద్వైతమావిరాభవయతేతరామ్ || ౫౮||
 సా వ్యుత్థానదశాయాన్తు స్వం రూపం త్రిగుణాత్మకమ్ |
 ధృత్వా దృశ్యమపఞ్చస్య సృష్టిస్థితిలయక్రియాః || ౫౯||
 కుర్వారాఽఽస్తే సదా విప్రాః! మదాజ్ఞావశవర్తినీ |
 మత్ప్రకృత్యాశ్చ భో విప్రాః! తమస్సత్త్వరజోగుణాః || ౬౦||
 జ్ఞాయన్తే సచ్చిదానన్దరూపైర్భావైస్త్రిభిర్మమ |
 నన్వద్యాత్మాధిదైవా ధిభూతభావైరహో త్రిభిః || ౬౧||
 ఆవిర్భూయాత్మభక్తేభ్యో జ్ఞానిభ్యః సత్త్వరం ధ్రువమ్ |
 అహమేవ ప్రయచ్ఛామి తత్త్వజ్ఞానం న సంశయః || ౬౨||
 తదా మే జ్ఞానినో భక్తా భావత్రయాశ్రయాద్భ్రువమ్ |
 అఘట్యఘటనాయాం యా ప్రకృతిర్మే పటియసీ || ౬౩||
 తస్యాన్తైగుణ్యమయ్యా హి కృత్వా తాత్త్వికదర్శనమ్ |
 మామకీనాం లభన్తేఽన్తే ముక్తి సాయుజ్యనామికామ్ || ౬౪||
 త్రిభావాత్మకమేవాస్మి తటస్థజ్ఞానమద్భుతమ్ |
 మత్స్వరూపావబోధాయ సూపాయః సర్వభోత్తమః || ౬౫||
 మత్కారణదశాయాం వై సచ్చిదానన్దరూపిణః |

త్రిభావా అవతిష్ఠన్తేఽద్వైతరూపే న సంశయః ॥ ౬౬ ॥
 నన్వధ్యాత్మాధిదేవాధిభూతభావైస్త్రిభిర్ధ్రువమ్ ।
 ప్రకృతేర్మే ప్రజాతస్య కార్యబ్రహ్మణ ఏవ హి ॥ ౬౭ ॥
 అఙ్గోపాఙ్గాని సర్వాణి వ్యాఘ్నవన్ను పృథక్ పృథక్ ।
 విశ్వం ప్రకాశయే సర్వమహం వైచిత్ర్యసజ్కులమ్ ॥ ౬౮ ॥
 స్థానం తన్నాస్తి విశ్వస్మిన్ వ్యాప్తం యన్న త్రిభావతః ।
 యద్బ్రుహ్మేశవిరాడ్రూపైః పశ్యన్తో జ్ఞానినో హి మామ్ ॥ ౬౯ ॥
 ఉన్మజ్జన్తి నిమజ్జన్తి భక్తా మే భక్తిసాగరే ।
 తత్రాపి కారణం విత్త నిత్యభావత్రయం ఖలు ॥ ౭౦ ॥
 యత్తద్బ్రహ్మ మనోవాచామఙ్గోచరమితీరితమ్ ।
 తత్ సర్వకారణం విత్త సర్వాధ్యాత్మికమిత్యపి ॥ ౭౧ ॥
 అనాద్యన్తమజం దివ్యమజరం ధ్రువమవ్యయమ్ ।
 అప్రతర్క్యమవిఙ్ఘేయం బ్రహ్మగ్రే సమ్ప్రవర్తతే ॥ ౭౨ ॥
 స్వేచ్ఛయా మాయయా యత్తజ్జగజ్జన్మాదికారణమ్ ।
 ఈశ్వరాఖ్యం తు తత్తత్వమధిదైవమితి స్మృతమ్ ॥ ౭౩ ॥
 సర్వజ్ఞః సద్గురుర్నిత్యో హ్యన్తర్యామీ కృపానిధిః ।
 సర్వసద్గుణసారాత్మా దోషశూన్యః పరః పుమాన్ ॥ ౭౪ ॥
 యత్కార్యబ్రహ్మ విశ్వస్య నిధానం ప్రాకృతాత్మకమ్ ।
 విరాడిఖ్యం స్థూలతరమధిభూతం తదుచ్యతే ॥ ౭౫ ॥
 పునరవ్యః సమ్ప్రవక్ష్యేఽహం శ్రూయతాం తత్త్వముత్తమమ్ ।
 నన్వధ్యాత్మాధిదైవాధిభూతభావత్రయానుగమ్ ॥ ౭౬ ॥
 యయాధ్యాత్మాధిదైవాధిభూతభావత్రయం ద్విజాః ! ।
 విద్యతే కారణే నూనం కాయ్యేష్యపి తదైవ తత్ ॥ ౭౭ ॥
 విస్తరాత్సమ్ప్రవక్ష్యేఽహం తత్స్వరూపం నిశమ్యతామ్ ।
 అహమేవ స్వకీయాం తాం మహామాయాముపాశ్రితః ॥ ౭౮ ॥
 విభ్రాణోఽధ్యాత్మభావేన ఋషిరుపం సదోత్తమమ్ ।
 తథాధిదైవభావేన దేవతారూపమాదధేత్ ॥ ౭౯ ॥

తథాధిభూతభావేన పితృరూపమధిశ్రయన్ |
 నానాబ్రహ్మాణ్డసజ్ఘాతం సంరక్షామి మహర్షయః ! || ౧౦||
 ఆకాశం ప్రథమం భూతం శ్రోత్రమధ్యాత్మముచ్యతే |
 అధిభూతం తథా శబ్దో దిశస్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౧||
 ద్వితీయం మారుతం భూతం త్వగధ్యాత్మం చ విశ్రుతమ్ |
 స్పష్టవ్యమధిభూతశ్చ విద్యుత్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౨||
 తృతీయం జ్యోతిరిత్యాహుశ్చక్షురధ్యాత్మముచ్యతే |
 అధిభూతం తతో రూపం సూర్యస్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౩||
 చతుర్థమాపో విజ్ఞేయం జిహ్వో చాధ్యాత్మముచ్యతే |
 అధిభూతం రసశ్చాత్ర సోమస్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౪||
 పృథివీ పంచమం భూతం పూణజ్ఞాధ్యాత్మముచ్యతే |
 అధిభూతం తథా గంధో వాయుస్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౫||
 పాదావధ్యాత్మమిత్యాహురబ్రాహ్మణాస్తత్త్వదర్శినః |
 అధిభూతం తు గన్తవ్యం విష్ణుస్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౬||
 అవాగ్గతిరపానశ్చ పాయురధ్యాత్మముచ్యతే |
 అధిభూతం విసర్గశ్చ మిత్రస్తభారైవతమ్ || ౧౭||
 ప్రజనః సర్వభూతానాముపస్థోఽధ్యాత్మనుచ్యతే |
 అధిభూతం తథా శుక్రం దైవతశ్చ ప్రజాపతిః || ౧౮||
 హస్తావధ్యాత్మమిత్యాహురధ్యాత్మవేదినో జనాః |
 అధిభూతం చ కర్మాణి శక్రస్త్రాధిదైవతమ్ || ౧౯||
 వైశ్వదేవీ తతః పూర్వా వాగధ్యాత్మమిహోచ్యతే |
 వక్తవ్యమధిభూతశ్చ వహ్నిస్త్రాధిదైవతమ్ || ౨౦||
 అహజ్కారస్తథాస్థ్యాత్మం సర్వసంసారకారకమ్ |
 అధిభూనోఽధిభూతశ్చ రుద్రస్త్రాధిదైవతమ్ || ౨౧||
 బుద్ధిరధ్యాత్మమిత్యాహుర్యథావదభిదర్శినః |
 బోద్ధవ్యమధిభూతం తు క్షేత్రజ్ఞశ్చాధిదైవతమ్ || ౨౨||
 అధ్యాత్మం మన ఇత్యాహుః పంచుభృతాత్మవారకమ్ |
 అధిభూతశ్చ సజ్కల్పశ్చన్ద్రమాశ్చాధిదైవతమ్ || ౨౩||

వేదః శబ్దమయం జ్ఞేయం మత్స్వరూపం న సంశయః ।
 మన్తాస్త్రత్రాధిభుతం స్యాదీశ్వరశ్చాధిదేవతమ్ ॥ ౯౪ ॥
 జ్ఞానమధ్యాత్మమిత్యాహుర్వేదనిష్ఠాతబుద్ధయః ।
 సరస్వత్యాశ్చ గాయత్ర్యాః సావిత్రియాశ్చ తదైవ హి ॥ ౯౫ ॥
 మచ్ఛక్తిరేవ వేదేషు శ్రీణి రూపాణి విభ్రతీ ।
 జ్ఞానశక్తిః క్రియాశక్తిర్యజ్ఞశక్తిస్తథా ద్విజాః ॥ ౯౬ ॥
 ఏతచ్ఛక్తిత్రయం నూనం సముత్పాదయతేతరామ్ ।
 నాత్ర కశ్చన సన్దేహో విద్యతే విప్రపుంజవాః ! ॥ ౯౭ ॥
 నిగమాగమయోరైక్యాచ్ఛాస్త్రేపి వేదసమ్మతే ।
 సాదృశ్యం తు త్రిభావానామేవమేవాస్త్యసంశయమ్ ॥ ౯౮ ॥
 అస్తఃకరణమేవాస్తి కారణం బన్ధమోక్షయోః ।
 అహంకారో మనో బుద్ధిశ్చిత్తశ్చైతచ్ఛత్రయమ్ ॥ ౯౯ ॥
 తత్రాధిభూతమేవాస్తి బ్రహ్మ తత్రాధిదైవతమ్ ।
 మమానన్దవిలాసశ్చ తత్రాధ్యాత్మం సముచ్యతే ॥ ౧౦౦ ॥
 జగద్ధారకధర్మస్యాధిభూతం కర్మ ప్రోచ్యతే ।
 ఉపాననాధిదైవం స్యాదధ్యాత్మం జ్ఞానముచ్యతే ॥ ౧౦౧ ॥
 ధర్మాజ్ఞేష్వపి సర్వేషు ప్రత్యేకం విద్యతే ద్విజాః ! ।
 సమ్బన్ధో హి త్రిభావానాం సంశయో నాత్ర కశ్చన ॥ ౧౦౨ ॥
 వేద ఏవాస్తి భో విప్రాః ! మదాజ్ఞాయాః ప్రకాశకః ।
 వేదసమ్మతశ్చాస్మాణి తస్య వ్యాఖ్యానిభానిచ ॥ ౧౦౩ ॥
 అహమేవాస్మ్యతో వేదే శాస్త్రేషు తత్పరేషు చ ।
 లోకీకీ పరకీయా చ సమాధినామికా తథా ॥ ౧౦౪ ॥
 ఏతస్త్రియేణ ధృత్వాఽహం త్రిభావం భామి సన్తతమ్ ।
 అధిభూతశ్చ విద్యానాం సర్వాసాం శాస్త్రముచ్యతే ॥ ౧౦౫ ॥
 అధిదైవమృషిః ప్రోక్తమధ్యాత్మం వేద ఉచ్యతే ।
 అధిభూతం ధ్రువం సృష్టేః పిణ్డసృష్టిమహర్షయః ! ॥ ౧౦౬ ॥
 బ్రహ్మాణ్డసృష్టిరేవాస్తి నూనం తత్రాధిదైవతమ్ ।

సచ్చిత్తోర్నిత్యమానన్దవిలాసోఽధ్యాత్మముచ్యతే || ౧౦౭||

అనన్తకోటిబ్రహ్మాణ్డ-కారణం యచ్చ ప్రోచ్యతే |

పిణ్డనాశోఽవిభూతం స్యాత్ప్రళయస్య మహార్షయః || ౧౦౮||

ప్రాహురజ్ఞాశ్చ యం మృత్యుం జీవానాం రోమహర్షణమ్ |

బ్రహ్మాణ్డప్రళయశ్చాస్తి విప్రాః తత్రాధిదైవతమ్ || ౧౦౯||

అధ్యాత్మం తత్ర జీవానాం మత్సాయుజ్యసమాగమః |

జీవస్యావరణం నూనం బన్ధకారణముచ్యతే || ౧౧౦||

అధిభూతం హి యస్యాస్తి కోషాణాం పఞ్చకం బుధాః ! |

అధిదైవమవిద్యా మే సత్సత్తాఽధ్యాత్మముచ్యతే || ౧౧౧||

సామజ్ఞాస్యసురక్షార్థం సృష్టేరుత్పద్యతే తు యః |

దేవాసురాఖ్యసక్లౌమః పూర్ణః సోఽపి త్రిభావతః || ౧౧౨||

విజ్ఞా మహర్షయో నాత్ర కాచిత్ కార్యస్య విచారణా |

ధర్మాధర్మామయీనాం యద్దవ్పత్తీనాం దవ్పన్దవ్పసక్లరమ్ || ౧౧౩||

అన్తఃకరణమాసాద్య జాయతే నిత్యమద్భుతమ్ |

దేవాసురాఖ్యయుద్ధస్య తదేవాధ్యాత్మముచ్యతే || ౧౧౪||

దేవాసురం దేవలోకే యుద్ధం వైమిత్తికం తు యత్ |

భవేత్తదేవ భో విప్రా ఆస్తే ఖల్వధిదైవతమ్ || ౧౧౫||

దైవీనామాసురీణాం సమృత్తీనాం ప్రభావతః |

జాయతే మృత్యులోకే యద్మహాయుద్ధం పరస్పరమ్ || ౧౧౬||

అధిభూతం తదేవాస్తి తస్య యుద్ధస్య నిశ్చితమ్ |

మమైవ ప్రకృతిర్నూనమాశ్రయేణ మమైవ తు || ౧౧౭||

ఆవిర్భావయతే సృష్టి-ప్రపఞ్చ సన్తతం ద్విజాః ! |

కారణం బన్ధనస్యాతః ప్రకృతే మేం గుణత్రయమ్ || ౧౧౮||

యే త్రిభావాశ్రయాన్మే తు పశ్యన్తి ప్రకృతిం మమ |

త్రిభిరుణ్డైర్న బధ్యన్తే ప్రకృతేస్తే కదాచన || ౧౧౯||

మామకీనం స్వకీయఞ్చ గృహీత్వాఽఽదర్శముత్తమమ్ |

మమైషా ప్రకృతిర్విప్రాః ! సంసారేఽపారసీమని || ౧౨౦||

నారీధారాం నృధారాఞ్చ ప్రోత్వాద్య విశ్వమశ్నుతే |
 అతో ధారాద్యయేఽస్మింశ్చ బన్ధమోక్షదశాద్యయమ్ || ౧౨౧||
 కర్తుం సార్థకమేవాస్తి ద్విధా భావత్రయం ఖలు |
 సృష్టేర్దశాయాం దమృతోఽః క్షేత్రబీజే మహర్షయః || ౧౨౨||
 అధిభూతం తథా చాస్తే పితరస్త్వధిదైవతమ్ |
 భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసంజ్ఞతః || ౧౨౩||
 అధ్యాత్మం ప్రోచ్యతే తత్ర నాత్ర కశ్చన సంశయః |
 ముక్తేర్దశాయాం దమృతోఽస్మిన్మిశ్రం ప్రకృతిశ్చ మే || ౧౨౪||
 అధిభూతం తథాస్తే సచ్చిద్భావావధిదైవతమ్ |
 పరమానన్ద ఏవాస్తి తత్రాధ్యాత్మం న సంశయః || ౧౨౫||
 బ్రాహ్మణాః ! ఇత్థమేవాహం త్రిభావైరేకకాలయోః |
 పాత్రోఽపి దర్శనం దత్వా స్వభక్తాన్ జ్ఞానినో ద్రువమ్ || ౧౨౬||
 ప్రకృతేర్బన్ధన్నాన్నానం మోచయామి న సంశయః |
 ఏతద్గుఢరహస్యం వః కథితం విప్రపుణ్డవాః || ౧౨౭||
 శుద్ధభావమయో యశ్చ పూర్ణశక్తిప్రకాశకః |
 ఓం తత్ప్రదితి మన్రో హి సద్భావత్రయవాచకః || ౧౨౮||
 భావనాభిన్నదర్శనానాం తజ్జపైశ్చ నిరన్తరమ్ |
 మద్దక్షిణాననిష్ఠాతైర్మత్రతత్త్వపరాయణైః || ౧౨౯||
 అవిభక్తజ్ఞానపూర్ణా తైరన్తర్మస్తిరాప్యతే |
 మమైవ సచ్చిదానన్ద-భావత్రయసమాశ్రయాత్ || ౧౩౦||
 నన్వధ్యాత్మాధిదైవాధిభూతరూపం మహర్షయః ! |
 భావత్రయం హి సర్వస్మిన్ కార్య్యిబ్రహ్మణీ భాసతే || ౧౩౧||
 దృశ్యం నాతో భవేత్ కిచ్చిచ్ఛూన్యం భావత్రయేణ వై |
 ప్రాప్య భక్తేః పరాకాష్ఠాం జ్ఞానయోగాన్తిమస్థలీమ్ || ౧౩౨||
 యదా మే జ్ఞానినో భక్తా మాం ద్రష్టుం శక్నువన్తి హ |
 సర్వేషు దేశకాలేషు తదా భావత్రయం మమ || ౧౩౩||
 భవన్త్యనుభవన్తస్తే మచ్చిత్తా నాత్ర సంశయః |

అఘట్యఘటనాయాం యా ప్రకృతిర్మే పటీయసీ || ౧౩౪||

సా త్రైగుణ్యమయీ దేవీ తమఃసత్త్వరజోఽభిధైః |

త్రిభిగుణైస్తదా నాలం బద్ధం భక్తాన్ మమ ప్రియాన్ || ౧౩౫||

అహో మత్ప్రకృతిశ్చైవ విద్యారూపం సమాశ్రితా |

నయతే జ్ఞానినో భక్తాన్ మత్సాయుజ్యం న సంశయః || ౧౩౬||

ఇతి శ్రీధీశగీతానూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

ధీశర్షినంవాదే స్వస్వరూపభావనిరూపణం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః |

౨. సిద్ధిస్వరూపనిరూపణమ్

అథ ద్వివీతీయోఽధ్యాయః |

మహర్షయ ఊమః || ౧||

జ్ఞాత్వా లోకోత్తరం దివ్యం తత్త్వావతీతం కృపానిధే ! |

పరతత్త్వాత్మకం సమ్యక్ స్వరూపం తే యథార్థతః || ౨||

దృశ్యప్రఙ్ఘజాతఙ్ఘ పరివ్యాప్నువతోఽఖిలమ్ |

త్రిభావాత్మకరూపస్య రహస్యం పరమాద్భుతమ్ || ౩||

సమాకర్ణ్య వయం జాతాః కృతకృత్యా న సంశయః |

కిన్త్వస్యదేవ నో జాతం పరం కౌతూహలం హృది || ౪||

పశ్యామః సామ్ప్రతం సప్తజ్ఞానభూమేరుపర్యహో |

భవంతం ముఖమాసీనం సురమ్యే కమలాసనే || ౫||

ధీశ ! సర్వజ్ఞ ! సర్వాత్మన్నాసితస్యాస్య తే విభో ! |

సౌందర్యం కమలస్యాస్తే వాజ్మనోబుద్ధయగోచరమ్ || ౬||

శరీరం భవతో ధీశ ! రక్తవర్ణమపి ప్రభో ! |

అతోతం సర్వవర్ణేభ్యో రక్తాదిభ్యోఽధునాత్యలమ్ || ౭||

తర్పయత్యస్మదీయాం వై రూపదర్శనలాలసామ్ |

చక్రపద్మత్రిశూలస్తు మోదకేన చ భూషితైః || ౮||

కర్తైర్వియైరేభిరస్త్రైర్భవాన్ నిత్యం చతుర్భుజః |

కైవల్యాభ్యుదయౌ దాతుభివాశ్వాసయతే చ నః || ౯||

సమాధత్తే చ నో బుద్ధి భవాన్ భూత్వా గజాననః ।

ఉపదిష్టా వయం పూర్వ భవతా యత్తతస్య ॥ ౧౦॥

ఈశా జ్ఞాతుం స్వరూపస్య రహస్యం యత్కిమప్యహో ।

సుందరీం లోహితాక్షీన్తు భవద్వామాఙ్కవర్తినీమ్ ॥ ౧౧॥

శఙ్ఖశక్త్యబ్జచక్రాతివిభూషితచతుర్భుజామ్ ।

యాం విశ్వమోహినీం దేవీం షోడశీం శక్తిశాలినీమ్ ॥ ౧౨॥

పశ్యామో వయమేతస్యాః స్వరూపస్యాధునావధి ।

నాజ్ఞాసిమ్మ రహస్యం తత్ కృపాం కృత్వైవ సామ్ప్రతమ్ ॥ ౧౩॥

“కాస్తేఽసౌ ? తత్స్వరూపం కిం ? తద్రహస్యఞ్చ విస్తృతం ?” ।

వ్యాసతో వర్ణయత్వైతత్ కృతకృత్యాన్ కురుష్వ నః ॥ ౧౪॥

గణపతిరువాచ ॥ ౧౫॥

శక్తిరేషా మమైవాస్తే సర్వకార్యసహాయికా ।

సిద్ధిం నామ్నా చ యామాహుర్బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ॥ ౧౬॥

మమైవ ప్రకతిర్విప్రాః ! సదా త్రైగుణ్యశోభితా ।

అత్యంతం సా ప్రసీదన్తి సిద్ధిరూపఞ్చ విభ్రతీ ॥ ౧౭॥

నేవాయాం మే రతా నిత్యం మాముపాశ్రిత్య రాజతే ।

పూర్ణాఙ్గలలితా రమ్యా షోడశీ సర్వసుందరీ ॥ ౧౮॥

చక్రాబ్జశఙ్ఖశక్తీనాం ధారిణీ శక్తిరూపిణీ ।

సిద్ధిర్వివోతతే నైవ నేవతో మే కదాచన ॥ ౧౯॥

అపి చేన్నిరపేక్షోఽహం తత్యేవాఽఽదానకర్మణి ।

శుశ్రూషతే తథాప్యేషా ధృత్వా రూపం చతుర్విధమ్ ॥ ౨౦॥

నస్వధ్యాత్మాధిదైవాధిభూతాని సహజం తథా ।

సిద్ధిరస్యా హి రూపాణి చత్వారి బ్రాహ్మణోత్తమాః ! ॥ ౨౧॥

ఐశ్వర్యస్య చితా యద్వత్ బలస్య చ సతా యథా ।

సమ్బంధః కర్మణః శక్త్యా రూపస్య తేజసా సహ ॥ ౨౨॥

తథైవాస్తే చ సమ్బంధః సిద్ధేః సార్థం మయా ధ్రువమ్ ।

సమ్బంధోఽయమపూర్వోఽస్తి నాత్ర కార్యస్య విచారణా ॥ ౨౩॥

విష్ణోః ప్రియా యథా లక్ష్మీః ప్రియా శ్యామా శివస్య చ ।
 బ్రహ్మమయ్యా మహాశక్తేః ప్రియ ఆస్తే యథా పునః ॥ ౨౪॥
 చిద్విలాసాత్మకో భావః స్వకార్యబ్రహ్మణః ఖలు ।
 ఆరుణోఽస్తి యథా విజ్ఞాః ! సూర్య్యదేవస్య చ ప్రియః ॥ ౨౫॥
 మహర్షయస్తథావాస్తే సిద్ధిరేషా హి మే ప్రియా ।
 పరస్తు నిర్వికారం మాం నిర్లిప్తం జ్ఞానరూపిణమ్ ॥ ౨౬॥
 స్వప్రేమావరణే సిద్ధిర్నాసజ్జయితుమస్త్వలమ్ ।
 అలౌకికోఽస్తి సమృద్ధః సిద్ధ్యైవం మే మహర్షయః ! ॥ ౨౭॥
 మన్తసిద్ధిస్తపఃసిద్ధిరోగసిద్ధిస్తథైవ చ ।
 ఏవం నానావిధా లోకే విఖ్యాతా యాశ్చ సిద్ధయః ॥ ౨౮॥
 ఉత యాః సిద్ధయో విమా ఐశ్యః సన్త్యజిమాదయః ।
 జైవ్యో వా సిద్ధయః సన్తి యా మేధాప్రతిభాదయః ॥ ౨౯॥
 ఔషధీసిద్ధయో యాశ్చ యా రసాయనమూలికాః !
 పదార్థసిద్ధయో యాశ్చ విశ్వస్మిన్మన్తదర్శినః ! ॥ ౩౦॥
 బలసిద్ధిఃర్ష్యవ్యసిద్ధిసిద్ధిశ్చ పురుషార్థగా ।
 సమ్మోహనాదయః ఖ్యాతాః సన్తి వా యాశ్చ సిద్ధయః ॥ ౩౧॥
 జ్ఞానస్య సిద్ధయో నానా వేదశాస్త్రప్రకాశికాః ।
 సర్వాస్తాస్సన్తి మత్సిద్ధేరఙ్గభూతా న సంశయః ॥ ౩౨॥
 జన్మాషధిపదోపాస్తితపోమన్తసమాధిభిః ।
 సంయమేనాపి లభ్యన్తే సిద్ధయోఽలౌకికా ద్విజాః ॥ ౩౩॥
 ఆష్టోపాయాః ప్రధానా హి సన్తిమే సిద్ధిలబ్ధయే ।
 సన్తి జాతిస్మరత్వాదిసిద్ధయో జన్మసిద్ధయః ॥ ౩౪॥
 యా సిద్ధగుటికా కాయకల్పశ్చైవ రసాయనమ్ ।
 అన్యా వైవంవిధా సిద్ధిరోషధీసిద్ధిరుచ్యతే ॥ ౩౫॥
 నైమిత్తిక్యశ్చ యా దేవ శక్తయో రాజశక్తయః ।
 అన్యాశ్చైవంవిధాః సర్వాః శక్తయః పదసిద్ధయః ॥ ౩౬॥
 ఉపాస్తేః సిద్ధయః సన్తి దేవతాదర్శనాదయః ।

యాసు సిద్ధిషు లభ్యాలు జాయతేఽభ్యుదయో ధ్రువమ్ ॥ ౩౭ ॥

షడ వశికరణాదీని యాని కర్మాణి సన్ని చ ।

అన్యాన్యస్తరభవన్వ్యేవం మస్త్రసిద్ధో న సంశయః ॥ ౩౮ ॥

నైవాన్వేయమివిధా సిద్ధిరైవీ వా కాపి తాకికీ ।

యా సంయమసమాధిభ్యాం లభ్యేత తపసా న వా ॥ ౩౯ ॥

చతుర్విధా హి లభ్యన్తే సిద్ధయో నిశ్చింతం ద్విజాః ।

ఉపాయైరష్టభిః ప్రోక్తైర్నాత్ర కార్యైః విచారణా ॥ ౪౦ ॥

అనన్తాః సిద్ధయో యాశ్చ లోకే మచ్ఛక్తిసమ్భవాః ।

విభక్తాస్సన్ని తాస్సర్వాశ్చతుర్దైవ మయా పురా ॥ ౪౧ ॥

తాసాం లబ్ధయే నూనముపాయా అష్ట నర్మితాః ।

తైరేవ తాశ్చ ప్రాప్యన్తే నిశ్చింతం విప్రపుంజవాః ! ॥ ౪౨ ॥

కుర్వాణా తాకికం కార్యం సన్ని యాః సిద్ధయోఽఖిలాః ।

తా జ్ఞేయా నిఖిలా విప్రా ఆధిభౌతిక సిద్ధయః ॥ ౪౩ ॥

యా దైవకార్యకారిణ్యః సిద్ధయః సమ్ప్రకీర్తితాః ।

తా జ్ఞేయా ఆధిదైవిక్యః సిద్ధయో నిఖిలాః ఖలు ॥ ౪౪ ॥

సిద్ధయో జ్ఞానవిజ్ఞాన-ప్రకాశిన్యశ్చ యా ఇహ ।

ఆధ్యాత్మిక్యశ్చ సర్వాస్తాః సిద్ధయః ప్రోచిరే బుధైః ॥ ౪౫ ॥

భవతాం మస్త్రద్రష్టుణాం సిద్ధయోఽన్తర్గతా ఇహ ॥

నైవాత్ర విస్మయః కార్యో భవద్భిర్విప్రపుంజవాః ! ॥ ౪౬ ॥

సహజాఖ్యా తు యా సిద్ధిర్వర్తతే విజ్ఞసత్తమాః ! ।

ఏతాభ్యః సర్వసిద్ధిభ్యః సా నితాన్తమతాకికీ ॥ ౪౭ ॥

మమావతారవృద్ధేఽసౌ స్వత ఏవ ప్రకాశతే ।

తత్త్వజ్ఞానైర్మహాత్మానో మనోనాశేన వై ధ్రువమ్ ॥ ౪౮ ॥

నిర్వాసనతయా చైవోన్మూలయన్తః స్వజీవతామ్ ।

శివరూపీభవన్తశ్చ సమాధౌ నిర్వికల్పకే ॥ ౪౯ ॥

తిష్ఠన్తో యాన్ని మయ్యేవ లయమేకాన్తతో యదా ।

మదిచ్ఛయా తదా తేషు సహజా కర్హిచిద్భవేత్ ॥ ౫౦ ॥

ఉన్నతాః సహజా బహ్వః సిద్ధయో యద్యపి ద్విజాః ! |
తాస్వహో సన్తి ముఖ్యాస్తు త్రయస్త్రీశచ్చ కేవలమ్ || ౫౧||

యోగివృన్దేవతారేషు జీవన్ముక్తమహాత్మసు |
తపస్విషు ప్రకాశనే త్రయస్త్రీశచ్చ సిద్ధయః || ౫౨||

సమాహితైర్భవద్భిస్తాః శ్రూయంతాం వర్ణయామ్యహమ్ |
తాసాం నామాని పుణ్యాని భవతామన్తికే ద్విజాః ! || ౫౩||

ఏతాః సర్వాః సిద్ధయో హి వేదశాస్త్రేషు వర్ణితాః |
అణిమా లఘిమా ప్రాప్తిః ప్రాకామ్యం మహిమా తథా || ౫౪||

వశిత్వం గరిమేశిత్వే తథా కామావసాయితా |
దూరశ్రవణమేవాలం పరకాయప్రవేశనమ్ || ౫౫||

మనోయాయిత్యమేవేతి సర్వజ్ఞత్వమభీప్సితమ్ |
వహ్నిస్తమ్భో జలస్తమ్భః చిరజీవిత్యమేవ వా || ౫౬||

వాయుస్తమ్భః క్షుత్పిపాసానిద్రాస్తమ్భనమేవ చ ||
కాయవ్యూహశ్చ వాక్సిద్ధిమృతానయనమీప్సితమ్ || ౫౭||

సృష్టినహారకర్తృత్వం ప్రాణాకర్షణమేవ చ |
ప్రాణానాఞ్చ ప్రదానఞ్చ లోభాదీనాఞ్చ స్తమ్భనమ్ || ౫౮||

ఇన్ద్రియాణాం స్తమ్భనఞ్చ బుద్ధిస్తమ్భనమేవ చ |
కల్పవృక్షత్వసత్యానుసన్ధానే అమరత్వకమ్ || ౫౯||

అఘట్యఘటనాయాం యా ప్రకృతిర్మే పటీయసీ |
జగద్విమోహినీ సైవ మహామాయాపరాభిధా || ౬౦||

మహతో జ్ఞానినశ్చైవం యోగినోపి తపస్వినః |
సిద్ధిసార్థైరనేక్తైర్హి మోహయన్తి నిరన్తరమ్ || ౬౧||

ఆవాగమనచక్రేన్ స్మిన్ స్వవిలాసాత్మకే ముహుః |
మోక్షమార్గఞ్చ రున్ధానా ఘోరయేత సమన్తతః || ౬౨||

బ్రాహ్మణాః ! ప్రకృతిర్మే సౌ మహామాయాపరాభిధా |
కిన్తు మే జ్ఞానినో భక్తాన్ మోహితుం న కదాప్యలమ్ || ౬౩||

కులాఙ్గానానాం సాధీనామఙ్గానామివ దర్శనమ్ |

జ్ఞానినాం మమ భక్తానాం భవేత్ సిద్ధిప్రకాశనమ్ ॥ ౬౪ ॥
 పురుషాంశ్చ పరాన్ కాంశ్చిద్ యథా కాచిత్ కులాఙ్గానాః ।
 దర్శనాయ నిజాఙ్గానాం న క్షమన్తే కదాచన ॥ ౬౫ ॥
 భవన్త్యుత్కణ్ఠితాః కిన్తు సర్వథా జనసంసది ।
 దర్శనాయ నిజాఙ్గానాం నిర్లజ్జాః కులటా ముహుః ॥ ౬౬ ॥
 సర్వసామర్థ్యవన్తోఽపి మద్భక్తా జ్ఞానినస్తథా ।
 సిద్ధిం స్వాం వైవ భో విప్రాః! ద్యోతయన్తే కదాచన ॥ ౬౭ ॥
 యోగినో భక్తిహీనాస్తు లక్ష్యహీనాస్తపస్వినః కే ।
 సాధకా ఉగ్రకర్మాణో జ్ఞానహీనాస్తథా ద్విజా ! ॥ ౬౮ ॥
 స్వీయాః సిద్ధీర్వణిగ్వుత్త్యా సమ్ప్రకాశ్య పతన్త్యలమ్ ।
 ప్రకాశ్యాః సిద్ధయో వైవ సర్వథాతో మహాత్మభిః ॥ ౬౯ ॥
 కదాచిద్భ్రాతరః పుత్రా ఆత్మీయాః స్వజనా ఉత ।
 దైవాదనిచ్చయేక్షేరన్ యథాఙ్గాని కులస్త్రియాః ॥ ౭౦ ॥
 జ్ఞానినాం సమ భక్తానాం సిద్ధీనాం వైభవం తథా ।
 ప్రకటత్వం హఠాయాతి దైవాల్లోకే కదాచన ॥ ౭౧ ॥
 హస్తాభ్యాం మే యథా సిద్ధిర్వాభ్యాం విప్రా నిరన్తరమ్ ।
 మాయామోహితజీవేభ్యః శక్త్యర్థౌ ప్రదదత్యలమ్ ॥ ౭౨ ॥
 బహ్నుత్యస్మిన్ హి సంసారే కారాగారే చిరన్తనే ।
 తథాఽన్యభ్యాం స్వహస్తాభ్యాం ధర్మార్థౌ వితరన్త్యహో ॥ ౭౩ ॥
 ప్రదత్తే జ్ఞానిభక్తేభ్యః కైవల్యాభ్యుదయా ధ్రువమ్ ।
 సాధకా మోహితా అజ్ఞాః కర్మస్వాసక్తమానసాః ॥ ౭౪ ॥
 మాయయోత్పాదితాః సిద్ధిః సంసారే క్షణభజగురాః ।
 పరిణామస్వభావా హి లభ్యా తత్సేవయా ముహుః ॥ ౭౫ ॥
 నరకే స్వర్గలోకే చ లోకయోః పితృప్రేతయోః ।
 నిత్యం ఘోరాయమానాస్తే సన్తప్త్యన్తే త్రితాపతః ॥ ౭౬ ॥
 కిన్తు మే జ్ఞానినో భక్తాః పరమానందసాగరమ్ ।
 స్వరూపం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా సచ్చిదాన్దరూపకమ్ ॥ ౭౭ ॥

సమస్తసిద్ధిసర్వస్వం మామేవ ప్రాప్నువన్యలమ్ |
 నిరాపదం పదం శ్రేష్ఠమధికుర్వన్తి మే తతః || ౭౮||
 మచ్ఛక్తిరూపిణీ సిద్ధిః ప్రభావాత్వన్తశోభినీ |
 మద్భక్తేర్విముఖాఞ్జీవాన్ మత్తోఽలఞ్చ నివర్త్య సా || ౭౯||
 సంసారాపారపాథోధావజ్ఞానావర్తనభ్రమే |
 నిపాత్య నితరాం శశ్వత్ క్లిష్టాత్తీహ మహర్షయః ! || ౮౦||
 భజతోఽనన్యభక్తథా మాం భూయోఽసౌ సాధకాన్ వరాన్ |
 మత్సమీపం సమానీయ కృతార్థాన్ కురుతే ద్రుతమ్ || ౮౧||
 యథా స్నేహమయీ మాతా స్వాత్మజానతియత్నతః |
 వర్ధయన్తి ప్రసాదేన పుష్టన్తి పాలయన్త్యపి || ౮౨||
 అధికారయతే క్షిప్రం పరమం మఙ్గలాస్పదమ్ |
 తథా కారుణ్యపూర్ణాఽసౌ సిద్ధిర్మాతేవ సర్వదా || ౮౩||
 ఆర్తానర్థార్థినో భక్తాన్, జిజ్ఞాసుంస్త్రీనిమాన్మమ |
 నూనమానన్దనన్దోహముత్సాహఞ్చ దదత్యలమ్ || ౮౪||
 విధత్తేఽగ్రేసరాన్ క్షిత్రమాభిముఖ్యేన మే చ తాన్ |
 మమ సేవారతాయాశ్చ స్వరూపం ప్రకృతేర్ద్విధా || ౮౫||
 విభక్తం వర్తతే విజ్ఞాః ! నాత్ర కార్య్య విచారణా |
 ఏకా పరాభిధా జ్ఞేయా ద్వితీయాస్పరనామికా || ౮౬||
 అపరానామికా జీవాన్ ప్రకృతిర్మేఽఖిలానలమ్ |
 గుణత్రయాత్మకే జాలే స్వస్మిన్నాశ్లిష్య మాయయా || ౮౭||
 ద్వన్ద్వస్యానుభవం తైశ్చ కారయన్తి నిరన్తరమ్ |
 స్వవిలాసాత్మకం లీలామయం జనయతే జగత్ || ౮౮||
 పరా మేం ప్రకృతిర్ధన్యా సాధకానాం హృదమ్బుజే |
 భృగ్గౌవలీం పరాభక్తిం సన్నివేశ్య మహర్షయః ! || ౮౯||
 వీక్షయన్తి త్రయాణాఞ్చ గుణానాం వైభవం ముహుః |
 ద్వన్దవాత్తీతం పదం నీత్వా మామేనాన్ దర్శయన్త్యహో || ౯౦||
 అతో విజ్ఞవరా అత్ర ప్రకృతేర్మే దశాద్వయే |

మమ సిద్ధిస్వరూపస్య వికాశోఽపి ద్విధా భవేత్ || ౯౦||

అపరా సిద్ధిరేకాస్తి ద్వితీయా చ పరామిధా |

నైకోక్తసిద్ధిరూపాణి నానారూపాణి విభ్రతీ || ౯౧||

సిద్ధిర్మైఽస్త్వపరానామ్ని నాత్ర వః సంశయో భవేత్ |

జ్ఞానాధికారిణో విప్రాః ! పూజ్యా సిద్ధిః పరాభిధా || ౯౩||

చిన్మయా సాత్త్వికీ నిత్యా హితాఽద్వైతవిధాయినీ ||

స్వరూపానన్దసన్దోహద్యోతినీ సా ప్రకీర్తితా || ౯౪||

ఐశ్యో మే సిద్ధయో విప్రాః ! కామనామన్తరేణ మే |

ప్రకటత్వం హి సంసారే వైవ యాన్తి కదాచన || ౯౫||

మామకీనా యతః శక్తిర్న స్వేచ్ఛాచ్ఛారిణీ భవేత్ |

అతో మమావతారేషు జ్ఞానిష్యపి కదాచన || ౯౬||

మద్భక్తేషు ప్రకాశేరన్నైశ్యో మే సిద్ధయః స్వతః |

మమావతారవృన్దానామావిర్భావో మహర్షయః || ౯౭||

అథవా జ్ఞానిభక్తేషు హ్యైశ్యాః సిద్ధేః ప్రకాశనమ్ |

సమష్టోర్జీవవర్గస్య కర్మణో నిఘ్నమస్త్వహో || ౯౮||

సస్త్వతః సిద్ధయో విప్రా ఐశ్యోఽత్యన్తం సుదుర్లభాః |

స్వరూపం మమ సిద్ధేశ్చ జ్ఞాత్వా సమ్యక్పూహర్షయః || ౯౯||

కదాచిదపరాసిద్ధిర్మాత్మజ్ఞిష్యధ్వం హి బన్ధనే |

చిన్మయా మే పరాసిర్మహత్త్వం పరమాద్భుతమ్ || ౧౦౦||

జ్ఞాత్వోపాస్య చ తామేవద్వైతానన్దప్రకాశకమ్ |

ద్వన్ద్యాతీతం లభధ్వం హి శాశ్వతం పరమం పదమ్ || ౧౦౧||

స్థిరం లక్ష్యం విధాయైవం ద్విజాః ! సిద్ధిస్వరూపిణి |

ఆయుధే మోదకే నూనం త్రిశూలే మే త్రితాపకే || ౧౦౨||

దృష్టిక్షేపం న కుచరన్ భవన్తో హి కదాచన |

చక్రపద్మస్వరూపౌ హి ధర్మమోక్షౌ నిరన్తరమ్ || ౧౦౩||

అగ్రేసరేయుః సంలక్ష్య బాధాం నేయుః కదాచన |

సత్యమేతద్ధి జానీత నాత్ర కశ్చన సంశయః || ౧౦౪||

ఇతి శ్రీధీశగీతానూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగ-
శాస్త్రే ధీశర్షిసంవాదే సిద్ధిస్వరూపనిరూపణం
నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।

3. జ్ఞానభూమినిరూపణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయః ।

మహర్షయ ఊచుః ॥ ౧॥

హే సర్వశక్తిమన్ ! ధీశ ! భగవన్ ! సర్వసిద్ధిద ! !

హే విభో ! సర్వసిద్ధీనాం నిత్యాధారస్వరూపవన్ ! ! ౨॥

పరాసిద్ధేః కృపాప్రాప్త్యై పూర్వం తద్దర్శనం ధ్రువమ్ ।

ఆవశ్యకీయమేవాస్తి తదుపాయానతో వద ॥ 3॥

యైర్ష్యః స్యాద్దర్శనం నూనం పరాసిద్ధీర్నిరాపదమ్ ।

యథా వా నః కృతార్థత్వముపదిశ్యామహే తథా ॥ ౪॥

గణపతిరువాచ ॥ ౫॥

విద్యాస్వరూపిణీ నిత్యాం పరాసిద్ధిం మదాశ్రయామ్ ।

తత్త్వజ్ఞానసునిష్ఠాతాః మహాపౌరుష్యశాలినః ॥ ౬॥

దివ్యదృష్టయా నిరీక్షనే జ్ఞానినో జ్ఞానభూమిషు ।

తత్త్వజ్ఞాః శాన్తచేతస్కాః సాధకాస్తు యథాయథమ్ ॥ ౭॥

క్రమాదగ్రేసరస్రీహ సప్తసు జ్ఞానభూమిషు ।

మమ విద్యాస్వరూపాయాః పరాసిద్ధేస్తథాతథమ్ ॥ ౮॥

ఉత్తరోత్తరమత్యంతం స్పష్ట రూపస్య దర్శనమ్ ।

ప్రాప్నువంతో నిమజ్జన్తి పరమానందసాగరే ॥ ౯॥

అహం జ్ఞానస్వరూపోఽస్మి నూనం విజ్ఞవరా ద్విజాః ! ।

తటస్థాన్చ స్వరూపాన్చ ద్వివిధం జ్ఞానమీరితమ్ ॥ ౧౦॥

జ్ఞాతా జ్ఞానం తథా జ్ఞేయమేషాం భానైః సమన్వితః ।

యత్ర త్రిపుటిసంపన్నో విద్యతే విప్రపుంగవః ! ॥ ౧౧॥

జ్ఞానం స్యాత్తత్తటస్థాఖ్యం స్వరూపజ్ఞానకారణమ్ ।

జ్ఞానేఽస్మింశ్చ తటస్థాఖ్యే స్వరూపస్య ద్విజోత్తమాః ! ॥ ౧౨॥

సచ్చిదానందభావానామనుభూతిః పృథక పృథక ।
 స్యాదతస్తత్ర సమూర్ణం దృశ్యజాతం ప్రతీయతే ॥ ౧౩॥
 యత్ర త్రిపుటిసమ్బంధలేశమాత్రం న విద్యతే ।
 సచ్చిదానందభావానామనుభూతిః పృథక్చ చ ॥ ౧౪॥
 యత్రాప్యేతత్త్రయం తిష్ఠేద్భావేఽద్వైతే నిరన్తరమ్ ।
 ఉదేతి నిశ్చింతం తత్ర స్వరూపజ్ఞానముత్తమమ్ ॥ ౧౫॥
 యతోఽస్తిత్వం తటస్థస్యాహం మహత్తత్వయోగతః ।
 తటస్థజ్ఞానమస్త్యస్మాదృబ్ధచుభావైః సమన్వితమ్ ॥ ౧౬॥
 పూర్ణం జ్ఞానం స్వరూపస్తు శాశ్వతజ్ఞాన్వికారి చ ।
 తత్త్వాతీతే పదేఽస్త్యస్య పరమే నిత్యసంస్థితిః ॥ ౧౭॥
 పరిణామితటస్థాఖ్యాజ్ఞానాన్నానం శనైః శనైః ।
 స్వరూపముదయజ్ఞానం యదాస్తే విప్రపుంగ్లవాః ! ॥ ౧౮॥
 సర్వేషు ప్రాణివృన్దేష్వవిభక్తం నిఖిలేషు చ ।
 దేశేషు సర్వకాలేషు పాత్రేషు వివిధేషు చ ॥ ౧౯॥
 వికారరహితం సర్వభూతేష్వేకత్వదర్శకమ్ ।
 ఉన్నతం సాత్త్వికం జ్ఞానం తత్త్వజ్ఞేషు మహాత్మసు ॥ ౨౦॥
 తదా ప్రకాశతే నూనం స్వత ఏవ న సంశయః ।
 తత్ప్రభావాత్స్వరూపస్య జ్ఞానస్యానుభవం కిల ॥ ౨౧॥
 కుర్వన్యేవ నిరాయాసం ముక్తాత్మానో మహర్షయః ।
 వైవాత్ర విస్మయః కార్యః సత్యమేతద్భ్రువీమి వః ॥ ౨౨॥
 యథా శబ్దం వినాఽఽకాశో వినా స్పర్శం సమీరణః ।
 రూపేణైవం వినా వహ్నిర్జలం ఖలు రసంవినా ॥ ౨౩॥
 యథా గంధం వినా పృథ్వీవైవ తిష్ఠేత్ కదాచన ।
 తథా తటస్థజ్ఞానస్య నోదయోఽహఙ్కృతిం వినా ॥ ౨౪॥
 వైవ సమ్భావ్యతే కిన్తు స్వరూపే ద్వైతమణ్యపి ।
 అతో జ్ఞానం స్వరూపాఖ్యం స్వస్వరూపం మమైవ తత్ ॥ ౨౫॥
 అవిద్యాజనితం విప్రా విభక్తజ్ఞానమత్యస్య హా ।

విద్యాసమూతమేవాస్త్వవిభక్తజ్ఞానముత్తమమ్ || ౨౬ ||
 ఆస్మ్యహం జ్ఞానరూపత్వాచ్చేజ్ఞానద్వయమధ్యహో |
 ఆవిభక్తం తథాప్యేతజ్ఞానం దత్తే పరమ్మదమ్ || ౨౭ ||
 మత్తో జీవాన్ దవయతే విభక్తజ్ఞానమత్యహో |
 విభక్తజ్ఞానతో నీత్వా౭విభక్తజ్ఞానమస్థిరమ్ || ౨౮ ||
 ముముక్షూన్ స్వస్వరుపం మే నూనం నేతుం నిరాపదమ్ |
 శ్రుతిభిర్వర్ణితాః పూర్వం సప్తైవ జ్ఞానభూమయః || ౨౯ ||
 విశ్వవస్థనకర్తృషు సప్తస్వజ్ఞానభూమిషు |
 అజ్ఞానాన్ధాః సదా జీవా ఆసజ్జన్తే విమోహితాః || ౩౦ ||
 శ్రోతానాం కర్మకాణ్డానాం సాహాయ్యాత్సాధకాః ఖలు |
 పూర్వం శరీరసంబుద్ధి మనఃశుద్ధిం తతః పరమ్ || ౩౧ ||
 కృత్వా పశ్యాన్మమోపాస్యాః చిత్తవృత్తిః ప్రశమ్య చ |
 అధికారం లభన్తే౭నే తత్త్వజ్ఞానస్య దుర్లభమ్ || ౩౨ ||
 తతశ్చ క్రమశో విప్రాః ! సోపానారోహణం యథా |
 జ్ఞానభూమిశ్చ సప్తైవమతిక్రమ్య శనైః శనైః || ౩౩ ||
 జ్ఞానపూర్ణాస్తరాత్మానో మామన్తే ప్రాప్నువన్తి తే |
 జ్ఞానక్రమవికాశైర్ని పూర్ణాః స్వాభావికైరతః || ౩౪ ||
 సప్తైతా జ్ఞానభూమ్యో మే పరాసిద్ధేః కృపావశాత్ |
 స్వరుపజ్ఞానసల్లభేర్వహన్తే హేతుతామలమ్ || ౩౫ ||
 సప్తానాం జ్ఞానభూమీనాం ప్రథమా జ్ఞానదా భవేత్ |
 సన్యాసదా ద్వితీయా స్యాత్ప్రతీయా యోగదా భవేత్ || ౩౬ ||
 లీలోన్ముక్తిశ్చచతుర్థీ స్యాత్పంచమీ సత్పదా స్మృతా |
 షష్ఠానస్థపదా జ్ఞేయా సప్తమీ చ పరాత్పరా || ౩౭ ||
 యావజ్జీవైరతిక్రాన్తా స సప్తా౭జ్ఞానభూమయః |
 తావన్న ప్రథమా భూమిరానస్య జ్ఞానదా౭౭ప్యతే || ౩౮ ||
 ఉద్భిజ్ఞానాం చిదాకాశే ప్రథమా౭జ్ఞానభూమికా |
 స్వేదజ్ఞానాం చిదాకాశే సా ద్వితీయా ప్రకీర్తితా || ౩౯ ||

తృతీయాఽణ్ణజజాతేశ్చాజ్ఞానభూమిశ్చిదాశ్రితా ।
 జరాయుజపశూనాశ్చ చిదాకాశే చతుర్థ్యసౌ ॥ ౪౦॥
 పశ్చుకోషప్రపూర్ణత్వాధికారిష్యేవ వై నృషు ।
 సస్తి శేషా అధికృతాస్తిస్త్వజ్ఞానభూమయః ॥ ౪౧॥
 తిస్రస్తా ఏవ కథ్యస్త ఉత్తమాధమధ్యమాః ।
 విశదం తాః ప్రచక్షేఽహం శ్రూయంతాం విప్రపుజ్జవాః ! ॥ ౪౨॥
 ఏతా అజ్ఞానభూమీర్హి తిస్సరేవ సమూలతః ।
 మూర్తిమన్తః స్వయం వేదా నిరాకర్తుం సముద్యతాః ॥ ౪౩॥
 అధమాఽజ్ఞానభూమౌ హి యావన్మర్త్యః ప్రసజ్జతే ।
 కృతేఽషరాధే దణ్డః స్యాతిర్యశ్యోన్యో తదుద్భవః ॥ ౪౪॥
 మధ్యమాజ్ఞానభూమేశ్చ మానవైరధికారిభిః ।
 పితృలోకాస్తథా విప్రాః ! నారకాచ పునః పునః ॥ ౪౫॥
 ప్రాప్యస్తే మృత్యులోకశ్చ సుఖదుఃఖాదిపురితః ।
 దదాత్సూర్యధ్వజ్చ స్వర్లోకముత్తమాఽజ్ఞానభూమికా ॥ ౪౬॥
 అధమాజ్ఞానభూమిశ్చ ప్రాప్తా మర్త్యా భవన్త్యహో ।
 దేహాత్మవాదినోఽనార్యా నాస్తికాః శౌచవర్జితాః ॥ ౪౭॥
 మధ్యమాఽజ్ఞానభూమేస్తు మానవా అధికారిణః ।
 ఆస్తికత్వేన భో విప్రాః సద్విచారపరాయణాః ॥ ౪౮॥
 దేహాత్మనోర్హి పార్థక్యం విశ్వసంతోఽపి సర్వథా ।
 ఇన్ద్రియాణాం సుఖే మగ్నా నితరామైహాలౌకికే ॥ ౪౯॥
 విస్మరన్తి మహామృథాః సుఖం తే పారలౌకికమ్ ।
 ఉత్తమాజ్ఞానభూమే పుణ్యవన్తోఽధికారిణః ॥ ౫౦॥
 ఆత్మాఽతిరిక్తం మే శక్తమత్వాఽస్తిత్వం ద్విజర్షభాః ।
 స్వర్గీయస్య సుఖస్యైవ జాయన్తే తేఽధికారిణః ॥ ౫౧॥
 అధమాఽజ్ఞానభూమిర్వై తమోముఖ్యా విజృమ్భతే ।
 తమోరజఃప్రధానా చ మధ్యమాఽసౌప్రకీర్తితా ॥ ౫౨॥
 ఉత్తమాఽజ్ఞానభూమిశ్చ రజఃసత్త్వప్రధానికా ।

శుద్ధసత్త్వవికాశస్య స్థలే నూనం యథాక్రమమ్ || ౫౩||
 పుణ్యభాజాం మనుష్యాణాం చిత్తాకాశే తతో ద్విజాః ! |
 సప్తానాం జ్ఞానభూమినామధికారాః క్రమేణ హి || ౫౪||
 సముద్యన్తి ధ్రువం దేవదుర్లభానాం స్వభావతః |
 జ్ఞానభూమ్యుశ్చ సప్తైతా సాధకాన్తర్బుధి క్రమాత్ || ౫౫||
 శుద్ధం సత్త్వగుణం సమ్యగ్స్వర్ణయన్త్యో నిరన్తరమ్ |
 నిఃశ్రేయసపదం నిత్యం గుణాతీతం నయన్త్యలమ్ || ౫౬||
 యత్కించాదాసీజ్ఞాతవ్యం జ్ఞాతం సర్వం మయేతి ధీః |
 ఆద్యాయా భూమికాయాశ్చానుభవః పరికీర్తితః || ౫౭||
 త్యాజ్యం త్యక్తం మయేత్యేవం ద్వితీయోఽనుభవో మతః |
 ప్రాప్య శక్తిర్మయా లభానుభవో హి తృతీయకః || ౫౮||
 మాయావిలసితం చైతద్దృశ్యతే సర్వమేవ హి |
 న తత్ర మేస్ఫిలాషోఽస్తి చతుర్థోఽనుభవో మతః || ౫౯||
 జగద్భ్రాహ్మేత్యనుభవః పంచమః పరికీర్తితః |
 బ్రహ్మైవేదం జగత్ షష్ఠోఽనుభవః కిల కథ్యతే || ౬౦||
 అద్వితీయం నిర్వికారం సచ్చిదానందరూపకమ్ |
 బ్రహ్మోఽహమస్మీతి మతిః సప్తమోఽనుభవో మతః || ౬౧||
 ఇమాం భూమిం ప్రపథైవ బ్రహ్మసారూప్యమాప్యతే |
 నాత్ర కచ్చన సన్దేహో విదృతే మునిసత్తమాః ! || ౬౨||
 శ్రవణం మననజ్ఞౌచైవ నిదిధ్యాసనమేవ చ |
 పురుషార్థాస్త్రిధా ప్రోక్తా ఏత ఏవ మహర్షయః || ౬౩||
 ముముక్షూణాం త్రిభిః సమ్యజ్మమసామీప్యలబ్ధయే |
 పురుషార్థైరుపేతానామేతైః సాధనశైలయః || ౬౪||
 సప్తానాం జ్ఞానభూమినాం సప్త సోపానసన్నిభాః |
 ప్రాసాదపృష్ఠమారోఢుం యథా సోపానపఙ్క్తయః || ౬౫||
 తథా తరస్థజ్ఞానస్య సప్తైతా జ్ఞానభూమయః |
 సప్తసోపానతుల్యాః స్యుః స్వరూపజ్ఞానలబ్ధయే || ౬౬||

ఆద్యాయాం జ్ఞానదానామ్నాం జ్ఞానభూమ్నాం ముముక్షవః ।
అన్తర్దృష్టిం లభేరంస్తే తత్త్వజ్ఞానవో ద్విజాః ॥ ౬౭ ॥

తదా జ్ఞానవో నూనం పరమాణుస్వరూపతః ।
షోడశధా విభక్తాని దృష్ట్వా తాన్యేవ మే పునః ।
వాదసాహాయ్యతో వాపి పర్యాయోచనలోచనైః ॥ ౬౯ ॥

సృష్టిం నిరీక్ష్య తస్యాశ్చ కర్తారం కేవలం హి మామ్ ।
శక్నువన్తి బుధా విప్రాః ! అనుమాతుం కులాలవత్ ॥ ౭౦ ॥

అస్యాఞ్చ జ్ఞానభూమౌ హి జేత్రే తత్త్వజ్ఞమానసే ।
ఆత్మజ్ఞానీయబీజస్య ప్రరోహో జాయతే ధ్రువమ్ ॥ ౭౧ ॥

ఏనాం వదన్త్యతో భూమిం జ్ఞానదాం జ్ఞానినో జనాః ।
దదాత్యేషా యతో భూమిర్జ్ఞానం నిత్యం ముముక్షవే ॥ ౭౨ ॥

ఆరూఢానాం జ్ఞానభూమావేతస్యాం నియమేన చ ।
మమోపాస్తౌ ప్రవృత్తానాం యేన కేన ప్రకారతః ॥ ౭౩ ॥

ముముక్షూణాం ధ్రువం చిత్తే జ్ఞానవాయుప్రకమ్పితమ్ ।
మూలజ్ఞానవృక్షస్య సర్వథా శిథిలాయతే ॥ ౭౪ ॥

సన్నాసదాభిధాయాం హి జ్ఞానభూమ్నామ్ప్రతిష్ఠితాః ।
ముముక్షవః శరీరం మే స్థూలమల్పసమీపతః ॥ ౭౫ ॥

సమృశ్యన్తో మమాజ్ఞేషు స్థూలేష్వేవ మహర్షయః ।
కుర్వన్తః సూక్ష్మశక్తీనామనభూతిం నిరన్తరమ్ ॥ ౭౬ ॥

ధర్మాధర్మౌ చ నిర్ణీయ హ్యధర్మ్యం త్యక్తుమీశతే ।
జ్ఞానభూమిర్ద్వితీయాఽత ఏషా సన్నాసదోచ్యతే ॥ ౭౭ ॥

యోగదాయాం తృతీయాయాం జ్ఞానభూమ్నాం ముముక్షవః ।
చిత్తవృత్తినిరోధస్య కుర్వన్తోఽభ్యాసముత్తమమ్ ॥ ౭౮ ॥

మచ్ఛక్తిం సంయమేనైతాం మామ్నునర్పాహ్మణోత్తమాః ! ।
అభ్యాసేనైకతత్త్వస్య పృథక్త్వేన నిరీక్షితుమ్ ॥ ౭౯ ॥

యస్మిన్ కాలే ప్రవర్తన్తే సూక్ష్మదృష్టిస్వరూపకమ్ ।
సాధకేషు తదోదేతి ప్రత్యక్షం నన్వలౌకికమ్ ॥ ౮౦ ॥

జ్ఞానభూమిమిమాం విజ్ఞా యోగదాఞ్చ వదన్యతః ।

చిత్తవృత్తినిరోధం యద్యోగమేషా దదాత్యలమ్ ॥ ౮౧॥

లీలోన్ముక్తిం చతుర్థీ వై జ్ఞానభూమిం ప్రపద్య చ ।

అద్యట్యఘటనాయాం హి పటీయస్యా ముముక్షవః ॥ ౮౨॥

త్రైగుణ్యలీలామయ్యా మే తత్త్వమైవ ప్రకృతేర్విదుః ।

తదా లీలామయీ స్వస్యాం లీలాయాం ప్రకృతిః పునః ॥ ౮౩॥

నాసజ్జయితుమీష్టే తాన్ సాఘకాన్ విజ్ఞసత్తమాః ! ।

లీలోన్ముక్తిం బుధాం ప్రోచురానభూమిమిమామతః ॥ ౮౪॥

పఞ్చమీం జ్ఞానభూమిం తే యదా సమ్ప్రాప్య సత్పదామ్ ।

అభేద జ్ఞానమాప్తుం వై చిత్తే స్వస్మిన్ ముముక్షవః ॥ ౮౫॥

ఆరభన్తే తదా తేషామనుభూతేర్హి శక్తయః ।

విశేషేణ వివర్ధన్త నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౮౬॥

అన్యైకత్వాదభేదో యో మన్మత్ప్రకృతిగోచరః ।

యో వాఽభేదోఽస్తి మే విప్రాః ! కార్యకారణరూపయోః ॥ ౮౭॥

తం వైజ్ఞానికనేత్రేణ విస్పృష్టం జ్ఞాతుమీశతే ।

జ్ఞాత్వా సమ్యగ్రహస్యఞ్చ విశోత్పాదకకర్మణః ॥ ౮౮॥

జగదేవాన్మ్యహమితి మాం నిరీక్ష్య విచారతః ।

కార్యబ్రహ్మణ ఏతస్య విబుధ్యన్తే స్మ సత్యతామ్ ॥ ౮౯॥

ఏనాం వదన్తి విద్వాంసో భూమిం వై సత్పదామతః ।

సద్భావస్య యతోఽముష్యా జ్ఞానం లోకైరవాప్యతే ॥ ౯౦॥

నన్వానన్దపదాం షష్ఠీం జ్ఞానభూమిం ప్రపద్య వై ।

ఏకధారే తు మయ్యేవ మమ భక్తా ముముక్షవః ॥ ౯౧॥

కర్మరాజ్యం జడం విప్రాః ! దైవరాజ్యఞ్చ చేతనమ్ ।

శక్నువన్తి యదా ద్రష్టుం తదా మే రససాగరే ॥ ౯౨॥

ఉన్మజ్జన్తో నిమజ్జన్తో జగదిత్యహమేవ మామ్ ।

సమీక్షమాణా అద్వైతమానన్దముపభుజ్జాతే ॥ ౯౩॥

బుధాః సమ్ప్రాచురానన్దపదాం భూమిమిమామతః ।

ఆనన్దః సాధకైర్యస్మాదస్యాం భూమావవాప్యతే ॥ ౯౪॥

అన్నిమాం జ్ఞానభూమిం మే సప్తమీఞ్చ పరాత్పరామ్ |
 సమ్ప్రొప్యః జ్ఞానినో భక్తాః కార్యకారణయోర్ద్విజాః ! || ౯౫ ||
 భేదదృష్టిలయం కృత్వా స్వరూపే యాన్తి మే లయమ్ |
 భేదజ్ఞానలయేనైవ తేషాం సర్వేషు శుద్ధాన్తరాత్మని || ౯౬ ||
 సర్వేషు ప్రాణివృన్దేషు కిలైకత్వప్రదర్శకమ్ |
 అద్వైతభావజనకాఽవిభక్తజ్ఞానముత్తమమ్ || ౯౭ ||
 ఉదేతి నాత్ర సన్దేహోఽజ్ఞానధ్వాన్తాపనోదకమ్ |
 తదా మే జ్ఞానిభక్తేషు మయి భేదశ్చ నశ్యతి || ౯౮ ||
 లీయన్తే మత్సూప్తే తే స్వరూపజ్ఞానసంశ్రయాత్ |
 అతో వదన్తి విద్వాంస ఇమాం భూమి పరాత్పరామ్ || ౯౯ ||
 ఏతాసాం జ్ఞానభూమీనాం కేచిత్తత్త్వబుభుత్సవః |
 స్థూలదృష్ట్యా విరోధం యచ్ఛక్తిన్తే తన్న సామ్ప్రొతమ్ || ౧౦౦ ||
 హే విజ్ఞానవిదో విప్రాః ! నన్వజ్ఞానస్య సప్తభిః |
 ప్రపూర్ణం సప్తభిః సమ్యక్ తథా జ్ఞానస్య భూమిభిః || ౧౦౧ ||
 నూనమాన్తే మహాకాశ-గోలకం పరమాద్భుతమ్ |
 తస్య నిమ్నస్తరాః సప్త సప్తచ్ఛాయాప్రపూరితాః || ౧౦౨ ||
 ఉచ్చైః సప్తస్తరాః సప్తజ్యోతిర్భిశ్చైవ పూరితాః |
 అధః ఛాయాస్తరాః సన్తి చత్వారో హి సమష్టితః || ౧౦౩ ||
 చతుర్థా భూతసజ్ఞానాం చిదాకాశేన పూరితాః |
 స్తరా అజ్ఞానభూమీనాం తత ఉర్ధ్వం గతాస్త్రయః || ౧౦౪ ||
 జ్ఞానభూమిస్తరాః సప్త తథా దశవిధానమూన్ |
 ధృత్వాఽధికారాన్ సమ్పూర్ణాన్ పిణ్డాన్ దైవాంశ్చ మానవాన్ || ౧౦౫ ||
 వ్యాఘ్నవన్దిః నః సన్దేహాస్తస్మాద్విజ్ఞానవిత్తమాః ! |
 ఏతద్దశవిధేష్వేవాధికారేష్వఖిలా హితాః || ౧౦౬ ||
 నిమ్నాన్నిమ్నతరా ఏవముచ్చైరుచ్ఛతమాస్తథా |
 దార్శనికాధికారా హి సన్తి సమ్మిలితా ధ్రువమ్ || ౧౦౭ ||
 అఘట్యఘటనాయాం సా ప్రకృతిర్మే పఠీయసీః ||

మత్తో వ్యక్తా మహాకాశ-గోలకేఽత్ర ప్రకాశతే || ౧౦౮ ||

ఊర్ధ్వగాః సప్తభూమీర్వై సా విద్యారూపతోఽశ్నుతే |

అవిద్యారూపతో విప్రాః ! సప్తభూమీశ్చ నిమ్నగాః || ౧౦౯ ||

సప్తచ్ఛాయాభిరేతాభిర్జ్యోతిర్భిః సప్తభిస్తథా |

పరిపూర్ణం మహాకాశ-గోలకం మే జజాత్మికా || ౧౧౦ ||

విభక్తి ప్రకతిర్నిత్యం నూనమాధారరూపతః |

అహం తస్యోపరిష్ఠాచ్ఛ సన్నిష్ఠే శుద్ధచిన్మయః || ౧౧౧ ||

జ్ఞానినః స్యాద్ధి యస్యాదోఽధ్యాత్యగోలకదర్శనమ్ |

మద్దర్శనం ద్రువం కర్తుం శక్నుయాత్సర్వథైవ సః || ౧౧౨ ||

వైదికైర్దర్శనైరుక్తం జ్ఞానమేవాస్తి లోచనమ్ |

ఏతద్ధర్మం న సన్దేహః సత్యం సత్యం బ్రవీమి వః || ౧౧౩ ||

సప్తానాం జ్ఞానభూమీనామతో దర్శనసప్తకే |

విరోధం యేఽనుకల్పన్తే తే భక్తా జ్ఞానినో న మే || ౧౧౪ ||

జ్ఞానిభక్తా భవన్తో మే భవన్తో మే ద్విజోత్తమాః ! |

అద్వైతమవిభక్తాఞ్చ వికారరహితం తథా || ౧౧౫ ||

జ్ఞానం ప్రాప్య పరాసిద్ధిః కృపాదృష్ట్యానుతోషితాః |

మత్సాన్యుజ్యం సమాసాద్య లభేరన్ కృతకృత్యతామ్ || ౧౧౬ ||

ఇతి శ్రీధీశగీతాతూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

ధీశర్షిసంవాదే జ్ఞానభూమినిరూపణం నామ తృతీయోఽధ్యాయః |

౪. ధర్మవిజ్ఞాననిరూపణమ్

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః |

ఋషయః ఊచుః || ౧ ||

రహస్యం జ్ఞానభూమీనాం హే సర్వజ్ఞ ! మహాద్భుతమ్ |

తథాఽవిభక్తజ్ఞానస్య శైలీం శ్రుత్వా ప్రకాశికామ్ || ౨ ||

అస్మాకం సంశయాః సర్వే దూరోభూతా న సంశయః |

అస్మానుపదీశైతచ్ఛ కృపాం కృత్వాఽధునా ప్రభో ! || ౩ ||

కో నన్వజ్ఞానభూమినాం ప్రభావాద్రక్షయన్ ముదా ।
ముముక్షూన్ సాధకాఞ్జీవాన్నయతే జ్ఞానభూమికాః ॥ ౪॥

అతీత్యాజ్ఞానభూమీశ్చ కైరుపాయైర్ముముక్షవః ।
లభన్తే జ్ఞానభూమిర్హి సాధకాః సత్త్వరం ధ్రువమ్ ॥ ౫॥

క్రమాదగ్రేసరస్తశ్చ సప్తసు జ్ఞానభూమిషు ।
భవంతం ప్రాపువన్త్యన్తే సచ్చిదానందరూపిణమ్ ॥ ౬॥

గణపతిరువాచ ॥ ౭॥

బ్రాహ్మణాః ! నయతే నూనం సర్వలోకహితప్రదః ।
బ్రహ్మోణ్ణపిణ్ణరూపాయాః సృష్టేశ్చ ధారకో మహాన్ ॥ ౮॥

మానవాన్ ధర్మ ఏవాయం కైవల్యాభ్యుదయప్రదః ।
సంరక్ష్యాజ్ఞానభూమిభ్యో జ్ఞానభూమిర్నిరస్తరమ్ ॥ ౯॥

దదచ్ఛాభ్యుదయం సమ్యక్ సమ్ప్రాపయ్యాన్మిమాం క్రమాత్ ।
జ్ఞానభూమిం తతో దత్తే నిఃశ్రేయసమహో పరమ్ ॥ ౧౦॥

అహమేవాస్మి ధర్మస్య స్థితిస్థానం ద్విజర్షభాః ! ।
ధర్మాకృతిర్మమైవాస్తే శక్తిరేవ సనాతనీ ॥ ౧౧॥

విరాదస్పృష్టేః ప్రవాహస్య ధారణం కృతవత్యహో ।
మమైవ సాత్త్వికీ శక్తిర్నూనం ధర్మో మహర్షయః ! ॥ ౧౨॥

నాత్ర కశ్చన సన్దేహో విద్యతే ద్విజసత్తమాః ! ।
విద్యతే విప్రశార్ధూలాః ! శక్తిరే త్రిగుణాత్మికా ॥ ౧౩॥

ఆకర్షణవిశిష్టా యా సా శక్తిరాజసీ మతా ।
వికర్షణేన సమ్పూక్తా శక్తిరే తామసీ తథా ॥ ౧౪॥

సామజ్ఞాస్యం ప్రకుర్వాణా తయోః శక్తోర్వ్యయోరిహ ।
సాత్త్వికీ వైవ ధర్మోఽస్తి శక్తిరే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౫॥

పరివ్యాప్నోతి ధర్మస్యశక్తిరేషైవ ధారికా ।
పరమాణుభ్య ఆ నూనం పూర్ణాం బ్రహ్మోణ్ణవిస్తృతిమ్ ॥ ౧౬॥

శక్తేః సన్ధారికాయా మే ధర్మస్యైవ ప్రభావతః ।

సూర్యోన్మాదిగ్రహాః సర్వే తథా నక్షత్రమణ్డలమ్ ॥ ౧౭ ॥

ఉపగ్రహోదయోఽప్యేవం విరాడ్దేహీ మమానిశమ్ ।

స్వస్వకణ్డముపాశ్రిత్య భ్రమన్తే హి సమస్తతః ॥ ౧౮ ॥

సృష్టేరక్షాఞ్చ కుర్వన్తి సాహాయ్యం దదతో మిథః ।

దేవాసురేణ యుద్ధేన దైవ్యాః సృష్టేః పవిత్రతామ్ ॥ ౧౯ ॥

సమ్పాదయన్తీ ధర్మస్య ధారికా శక్తిరుత్తమా ।

ప్రతిష్ఠాపయతే దేవాన్ స్వస్వలోకేఽసురాన్స్తథా ॥ ౨౦ ॥

నిశ్చితం మాతృభావేన విజ్ఞాః ! ధర్మమయేణ మే ।

ప్రకృతేః పాలితా జీవాః షోషితాశ్చ నిరన్తరమ్ ॥ ౨౧ ॥

ఉద్భిజ్జాతేన్విదజం గత్వా స్వేదజూదణ్డజం తథా ।

తతో గచ్ఛన్స్వహో విప్రాః ! అణ్డజాచ్ఛ జరాయుజమ్ ॥ ౨౨ ॥

జరాయుజాయోనితో హి మర్త్యయోనిం గతాః పునః ।

భవన్తి మోక్షమార్గస్య నూనమేతేఽధికారిణః ॥ ౨౩ ॥

జ్ఞానం హి ధర్మాధర్మస్య మానవేభ్యో హి కేవలమ్ ।

కృతాన్తే మోక్షమార్గస్య పథికా దదతా మయా ॥ ౨౪ ॥

ధారికా శక్తిరేవాస ధర్మస్య విప్రపుంజవాః ! ॥

క్రమాదున్నమయన్తీ వ మానవానుత్తరోత్తరమ్ ॥ ౨౫ ॥

కృత్వాఽధికారిణో జ్ఞానభూమేరన్తే చ తానహో ।

కైవల్యపదవీం తేభ్యః ప్రదత్తే చ శనైః శనైః ॥ ౨౬ ॥

సర్వేషాం రక్షకో ధర్మః సర్వజీవహితప్రదః ।

నిఖిలవ్యాపకశాస్త్రీ సర్వభ్యోఽభ్యుదయప్రదః ॥ ౨౭ ॥

సర్వేషాం మానసే నూనం మత్స్వరూపప్రకాశకః ।

సాధకానాం హి జీవానాం శివత్వస్య విధాయకః ॥ ౨౮ ॥

ఘర్మోఽయం బ్రాహ్మణాః ! ప్రోక్తః సార్వభౌమస్వరూపభాక్ ।

సాధారణవిశేషాభ్యాం ద్విధా భిన్నో న సంశయః ॥ ౨౯ ॥

సాధారణస్తయోర్ధర్మః సర్వజీవహితే రతః ।

అధికారవిశేషస్య జీవానాం కేన్ద్రభాగినామ్ ॥ ౩౦ ॥

విశేషస్తు విశేషేణ హితం సమ్పాదయత్యలమ్ ।
 సాధారణస్య ధర్మస్య వర్ణయేఽఙ్గాని సామప్రతమ్ ॥ 3౧॥
 ఆకర్ణ్యనాం భవద్భిశ్చ సావధానేన చేతసా ।
 చతుర్వింశతితత్త్వానాం నూనం సన్త్యనురూపతః ॥ 3౨॥
 అఙ్గాని పూర్ణధర్మ్యస్య చతుర్వింశతిరేవ భోః ! ।
 దానం హి త్రివిధం ప్రోక్తం విద్యార్థాభయభేదతః ॥ 33॥
 కాయికం వాచికఞ్చైవ తథా మానసమేవ చ ।
 తపోఽపి త్రివిధః ప్రోక్తం తపోవిద్భిర్మహాత్మభిః ॥ 3౪॥
 షడ్విధః కర్మయజ్ఞోఽస్తి నితోఽన్యైః సైమిత్తికస్తథా ।
 కామ్యోఽధ్యాత్మోఽధిదైవశ్చ షష్టత్సైవాధిభౌతికః ॥ 3౫॥
 ఉపాస్తియజ్ఞభేదాశ్చ విద్యస్తే నవధా నను ।
 తే సర్వే భక్తిమూలాః స్యుర్లోకమూలాస్తథైవ చ ॥ 3౬॥
 ఉపాస్తేరస్తి యాగో హి స్థూలో దేహో న సంశయః ।
 తస్మాత్సైవ ద్విజాః ! జ్ఞేయా భక్తిః ప్రాణస్వరూపిణీ ॥ 3౭॥
 మన్త్రో హలో లయో రాజ ఇతి భేదాచ్ఛతుర్విధాత్ ।
 చతుర్థోపాసానా వేద్యా నూనం యోగవిచారతః ॥ 3౮॥
 తథా భక్తిప్రభేదేన పఞ్చథోపాసనాస్త్యహో ।
 రాగద్వేషాదిసంఖ్యుష్టా భక్తా మేఽశుచయో ద్విజాః ! ॥ 3౯॥
 మాం సదోపాసతే మూఢా ఆసురీష్యేవ శక్తిషు ।
 సకామాః ఫలమిచ్ఛంతః శుభం భవతగణా మమ ॥ ౪౦॥
 మామేవోపాసతే శశ్వన్నూనం దైవీషు శక్తిషు ।
 విషయానన్త ఏవాహో బ్రహ్మానన్తానుభావకాః ॥ ౪౧॥
 స్వభావాదేవ జాయంతే భక్తవృన్దా మమోన్నతాః ।
 మల్లీలావిగ్రహోపాస్తౌ రతాత్మానో న సంశయః ॥ ౪౨॥
 భక్తా మే జ్ఞానినో రూపే సగుణే నిగురో తథా ।
 మాముపాస్య నిమజ్జన్తి పరమానన్తసాగరే ॥ ౪3॥
 శ్రవణం మననఞ్చైవ నిదిధ్యాసనమేవ చ ।
 జ్ఞానయజ్ఞస్య భేదాః స్యుస్త్రివిధా హి మహర్షయః ! ॥ ౪౪॥

చతుర్వింశతిరేతాని ధర్మస్య ప్రాకృతాన్యహో ।

అజ్ఞాని సర్వజీవానాం సాధకాని హితస్య ను ॥ ౪౫॥

విభిన్న రుచయో లోకా నానాశక్తిమయా యతః ।

అతః సాధారణో ధర్మః సర్వప్రాణిహితావహః ॥ ౪౬॥

అజ్ఞః పూర్ణస్య ధర్మస్య చతుర్వింశతిః ।

స్వరూపం చేద్విజానీయుః సర్వలోకహితాలయమ్ ॥ ౪౭॥

ధర్మజ్ఞానవో నూనముదారహృదయాస్తదా ।

శ్రీగురోః పదపిం పూజ్యాం ప్రాప్నుయః సర్వప్రాణినామ్ ॥ ౪౮॥

యావంతో ధర్మమార్గో వై జనిష్యంతే యుగే యుగే ।

సాధారణస్య ధర్మస్య కియన్త్యజ్ఞాన్యమీషు తే ॥ ౪౯॥

గృహీత్వైవ ప్రయాన్యన్తి కృతార్థత్వమసంశయమ్ ।

ప్రాదుర్భూతాశ్చ యే లోకే ధర్మమార్గా ద్విజోత్తమాః ! ॥ ౫౦॥

అధునావధి తేఽప్యేవం కృతార్థస్యం గతా ధ్రువమ్ ।

నాత్ర కశ్చన సన్దేహో విద్యతే విప్రపుంజవాః ! ॥ ౫౧॥

ప్రపూర్ణత్వం హి ధర్మస్య శాశ్వతస్యేదమేవ ను ।

ఏతదేవ మహత్త్వశ్చ పితృభావోఽప్యయం ధ్రువమ్ ॥ ౫౨॥

అన్యధర్మాన్న యో ద్వేష్టి వాధతే వా కదాచన ।

యథాయోగ్యన్తు సర్వేభ్యో ద్వివిధాఽభ్యుదయప్రదః ॥ ౫౩॥

నిఃశ్రేయసస్య చాఽధ్వానం యస్తు దర్శయతేఽఖిలాన్ ।

ధర్మః సనాతనో నూనమియం హ్యూపనిషన్మతా ॥ ౫౪॥

విప్రాః ! విశేషధర్మస్య స్వరూపం మహదద్భుతమ్ ।

యథా వర్ణాశ్రమో ధర్మ ఆర్యజాతేః శుభావహః ॥ ౫౫॥

అనార్యజాతిజాతానాం న తథాస్త్వపయోగభాక్ ।

అతోఽయం వర్తతే ధర్మో విశేషో నాత్ర సంశయః ॥ ౫౬॥

ప్రవృత్తిరోధకో నూనం వర్ణధర్మో మహర్షయః ! ।

నివృత్తేః పోషకశ్చాస్తి ధర్మ ఆశ్రమగోచరః ॥ ౫౭॥

ధర్మావేతాపుభావేన సజ్జీవ్య శాశ్వతీః సమాః ।

ఆర్యజాతిం సురక్షేతాం సాంకర్యాత్ పతనాత్తథా ॥ ౫౮ ॥

నారీధర్మస్తపోమూలో నృధర్మో యజ్ఞమూలకః ।

ఏతౌ ద్వావపి వర్తతే ధర్మో విప్రాః ! విశేషకౌ ॥ ౫౯ ॥

ప్రవృత్తిధర్మ ఏకోఽస్తి నివృత్తిధర్మ ఇత్యపి ।

రాజధర్మః ప్రజాజమ్మః శాక్తః శైవశ్చ వైష్ణవః ॥ ౬౦ ॥

సౌర్యో ధర్మోఽపి భో విప్రాః ! ఆపద్ధర్మాదయస్తథా ।

ఏతే విశేషధర్మస్య విద్యవైఽన్తర్గతాః ఖలు ॥ ౬౧ ॥

సర్వప్రధాన ఆద్యశ్చ వరీయాన్ వ్యాపకస్తథా ।

సదాచారో విశేషేషు ధర్మేషు విద్యతే ద్విజాః ! ॥ ౬౨ ॥

యతో ధర్మానుకూలో యో వ్యాపారో వపుషోఽఖిలః ।

సద్భిః ప్రోక్తః సదాచారో నన్వసౌ పుణ్యవర్ధనః ॥ ౬౩ ॥

ఆస్తే విశేషధర్మస్య హ్యాధికారోఽన్తిమో ద్విజాః ! ।

సన్న్యాసాశ్రమ ఏవాసౌ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౬౪ ॥

సన్న్యాసో న భవేద్విజ్ఞాః ! కర్మత్యాగేన కేవలమ్ ।

కిన్తు సన్న్యాససంసిద్ధిర్వాసనాత్యాగతో భవేత్ ॥ ౬౫ ॥

అతో విశేషధర్మస్యాధికారస్యాతివిస్తృతేః ।

వైచిత్ర్యాచ్చ పరాత్కృణ్వన్సాంక్షిసంజ్ఞాన్సాన్తికామ్ ॥ ౬౬ ॥

సదాచారమయీం స్థూలస్థూలామారభ్య సత్క్రియామ్ ।

సూక్ష్మసూక్ష్మతమబ్రహ్మసద్భావప్రాప్తికారణమ్ ॥ ౬౭ ॥

పరివ్యాప్య చ సన్న్యాసం సమృద్ధస్తస్య విద్యతే ।

నాత్ర కశ్చన సన్దేహో విద్యతే బ్రాహ్మణోత్తమాః ! ॥ ౬౮ ॥

వర్ణాశ్రమాదిధర్మాణాం విశేషాణాం ద్విజోత్తమాః ! ।

పాలనేనైవ మే భక్తాః క్రమశోఽజ్ఞానభూమితః ॥ ౬౯ ॥

నివృత్య జ్ఞానభూమీనాం జాయన్తే పథికా ధ్రువమ్ ।

సాధారణస్య ధర్మ్యస్య సాధకాః క్రమశో వరమ్ ॥ ౭౦ ॥

సార్వభౌమం స్వరూపం వై సర్వజీవహితప్రదమ్ ।

సర్వశక్తిమయం దివ్యం వ్యాపకం మోక్షసాధకమ్ ॥ ౭౧ ॥

ప్రాణినోఽనుభవస్వత్ర యావదేవ ద్విజోత్తమాః ! |
 జ్ఞానస్య తావతీ భూమిమారోహంతి సమున్నతామ్ || ౭౨||
 శ్రేష్ఠం వేదాంతసిద్ధాంతానుభవం ప్రాప్య సత్వరమ్ |
 మత్ప్రాయుజ్యం లభన్తేఽన్తే తతో యాన్తి కృతార్థతామ్ || ౭౩||
 ఇతి శ్రీధీశగీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
 ధీశర్షిసంవాదే ధర్మవిజ్ఞాననిరూపణం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః |

౫. వేదాంతనిరూపణమ్

అథ పఞ్చమోఽధ్యాయః |
 ఋషయః ఊచుః || ౧||
 జగద్గురో ! ఆదిగురో ! పూజ్య ! వేదాంతకృద్విభో ! |
 భవద్దయోదయాదేవ ప్రాప్తవన్తో వయం శ్రుతీః || ౨||
 దేవాపారకృపాసిన్ధోశ్చలదీప్తిచేస్తటాశ్రయాత్ |
 శ్రుతవన్తో రహస్యాని త్వత్తోఽనేకాని సామృప్తమ్ || ౩||
 తక్రొత్థార్థీభవన్తోఽద్య తదేవ ప్రార్థయామహే |
 జ్ఞానరత్నాబ్ధివేదేషు యద్వేదాంతం ప్రచక్షతే || ౪||
 తస్య సర్వోత్తమం తత్త్వజ్ఞానమస్మానుపాదిశ |
 వయం యేన పరాం శాన్తిమాప్నుయామః సునిశ్చితమ్ || ౫||
 గణపతిరువాచ || ౬||
 సర్వోపనిషదాం సారః పీయూషం వేదవారిధేః |
 విజ్ఞాః ! వేదాంతయోగోఽయమిదానీం వర్జ్యతే మయా || ౭||
 మననాచ్ఛావణాద్యస్య నిదిధ్యాసనతస్తథా |
 త్రితాపతో వినిర్ముక్తాస్తత్త్వజ్ఞానాబ్ధిపారగాః || ౮||
 క్షమన్తేఽవ్యయమాత్మానం సాక్షాత్కర్తుం ముముక్షవః |
 నాత్ర కశ్చన సన్దేహః కర్తవ్యో విప్రపుణ్ణవాః || ౯||
 స్వభావజస్య ప్రకృతేః కర్మణః సహజస్య మే |
 పాశసంక్షోదవిద్యాయా అనాద్యాయాః ప్రభావతః || ౧౦||

ఆవిర్భవతి జీవత్వం చిజ్జడగ్రస్థిరూపకమ్ ।
 అవిద్యేయమనాద్యాఽస్తి జీవభావప్రకాశినీ ॥ ౧౧॥
 త్రిగుణాత్మప్రకృత్యాశ్చ లౌల్యాత్వాభావికాద్బుధాః ! ।
 నూనం కర్మప్రవాహోఽయమనాదిర్విద్యతే ఖలు ॥ ౧౨॥
 యతోఽస్తి సహజం కర్మ కథితం పాశసన్నిభమ్ ।
 మత్ప్రకృత్యాః స్వభావేన సహజాతం న సంశయః ॥ ౧౩॥
 భూతభావోద్భవకరాద్విసర్గాత్సహజాదలమ్ ।
 చతుర్థా భూతసజ్ఞోఽయం జాయతే కర్మణః స్వతః ॥ ౧౪॥
 అనాద్యాయా అవిద్యాయాః ప్రభావేణ మహర్షయః ! ।
 జాయతే చిజ్జడగ్రస్థిర్మథోఽజ్ఞానమయో హి యః ॥ ౧౫॥
 జీవభావః స ఏవాస్తి సంసారావర్తపాతకః ।
 అవిద్యోపహితం విప్రాః ! చైతన్యం ప్రకృతేర్మమ ॥ ౧౬॥
 సత్సత్తాయాః ప్రభావేణ వ్యష్ట్యహజ్కారఘూర్ణితమ్ ।
 ద్వైతస్యోద్భోధకం విజ్ఞాః ! జీవభావం ప్రపద్యతే ॥ ౧౭॥
 పునర్మేం జ్ఞానినో భక్తా విద్యాసాహాయ్యతో ద్విజాః ! ।
 ప్రాప్య నిత్యస్థితం మోక్షం విలీయన్తే ద్రువం మయి ॥ ౧౮॥
 అవిద్యాయా దృఢం జాలం కర్మబన్ధశ్చ దుర్దమమ్ ॥
 మమ విప్రాః ! ప్రభావేణ మద్భక్తా అతియన్త్యహో ॥ ౧౯॥
 యతస్త్రైగుణ్యమయ్యాస్తే ప్రకర్తిమమ తామతః ।
 స్వభావేనోపతిష్ఠన్తే రజఃసత్త్వమోగుణాః ॥ ౨౦॥
 ఉత్పత్తిం రజసా విప్రాః ! స్థితిం సత్త్వేన సన్తతమ్ ।
 తమోగుణేన సంహారం కరోతి ప్రకృతిః స్వతః ॥ ౨౧॥
 ఆస్మిన్ స్వభావసిద్ధేఽపి ప్రకృతేర్మే గుణత్రయే ।
 ఉభావేవ ప్రధానౌ స్తస్త్వమఃసత్త్వాభిధానకౌ ॥ ౨౨॥
 ప్రవృత్తిపరకత్వేన సృష్టికారితయా తథా ।
 రజస్తు కేవలం జ్ఞేయం తమఃసత్త్వసహాయకమ్ ॥ ౨౩॥
 అతస్తమోమయీ విప్రాః ! యదాస్తే ప్రకృతిర్మమ ।

విద్యావిద్యాప్రభేదజ్ఞైరవిద్యా సోచ్యతే తదా ॥ ౨౪ ॥
 ప్రకృతిర్మే యదా త్వేషా శుద్ధా సత్వమయీ భవేత్ ।
 నామ్నా విద్యా తదా లోకే తత్త్వజ్ఞైరభిధీయతే ॥ ౨౫ ॥
 పరిణామో భవేత్ సత్వే తమసో నాత్ర సంశయః ।
 సత్త్వస్యాపి భవేన్నూనం పరిణామస్తమస్యహో ॥ ౨౬ ॥
 రజోగుణో యతో నూనం సాహాయ్యం కురుతే ద్వయోః ।
 స్వభావాత్మకృతిర్మేఽస్తి యతశ్చ పరిణామినీ ॥ ౨౭ ॥
 అతః స్వభావసిద్ధోఽయం పరిణామో మిథస్తయోః ।
 మహర్షయః ! న చైవాయం సిద్ధాంతో విస్మయావహః ॥ ౨౮ ॥
 స్వతః పూర్ణే యదా సత్త్వపరిణామస్తమోగుణే ।
 జాయతే చిజ్జడగ్రస్థిత్రైవోత్పద్య ప్రస్ఫుటమ్ ॥ ౨౯ ॥
 ప్రకాశభావమాపన్నః పరమాణౌ జడాత్మకే ।
 ఉత్పాదయతి జీవత్వం సాక్షాత్ప్రామాణ్యబోధకమ్ ॥ ౩౦ ॥
 సా చైతన్యమయీ సత్తా చిజ్జడగ్రస్థిరూపిణీ ।
 క్రమాద్వికాశమాపన్నోద్భిజ్జయోనౌ మహర్షయః ! ॥ ౩౧ ॥
 ప్రాప్య స్వేదజయోని తామాణ్ణజీం యోనిమాశ్రితా ।
 ఏతస్య జరాయుజీం యోనిం మర్త్యయోనిం ప్రపద్యతే ॥ ౩౨ ॥
 తత్ర సత్త్వప్రపూర్ణత్వాశ్రయేణ ప్రకృతేర్మమ ।
 కృపాం విద్యాస్వరూపాయా ప్రాప్తా స్వం రూపమశ్నుతే ॥ ౩౩ ॥
 ఏతద్వో వర్ణితం విజ్ఞాః రహస్యం గూఢమద్భుతమ్ ।
 ఉత్పత్తేరపి మోక్షస్య జీవానాం ను మహర్షయః ! ॥ ౩౪ ॥
 వర్తతే గుప్తమేతద్ధి సర్వానూపనిషత్స్వపి ।
 న ప్రాప్తం కోఽపి శక్నోతి శ్రీగురోః కృపయా వినా ॥ ౩౫ ॥
 అఘట్యఘటనాయాం యా ప్రకృతి పఠీయసీ ।
 సాస్త్వవిద్యా స్వరూపేణ జీవబన్ధనకారిణీ ॥ ౩౬ ॥
 పునః సత్త్వమయీ సైవ విద్యారూపస్య ధారిణీ ।
 దదాతి జీవవర్గేభ్యః కైవల్యపదముత్తమమ్ ॥ ౩౭ ॥

నోపాసతేఽథ యే జీవా విద్యాం స్వాధీనతాం గతాః ।
 తే జీవా నిశ్చితం విప్రాః ! అవిద్యాచ్ఛన్నమానసాః ॥ ౩౮॥
 త్రైగుణ్యపరిణామస్య చక్రేఽస్మిజ్ఞాచ్ఛశ్వతీః సమాః ।
 తావత్త్రయం సుభుజ్ఞానా నితరాం ప్రభ్రమన్త్యహీ ॥ ౩౯॥
 విశిష్టైర్లక్షణైః సత్తాఽనుభూతిం బ్రహ్మజీవయోః ।
 మాయాప్రపఞ్చురుపాయాః సృష్టేశ్చైవ ద్విజర్షభాః ! ॥ ౪౦॥
 రహస్యం వర్ణయామ్యేతత్ సావధానైర్నిశమ్యతామ్ ।
 యేన సమ్యగ్భవేజ్ఞానం భవతాం బ్రహ్మజీవయోః ॥ ౪౧॥
 కారణసూలసూక్ష్మేభ్యః శరీరేభ్యో బహిర్గతమ్ ।
 అతీతం పఞ్చకోశేభ్యో హ్యవస్థాత్రయసాక్షికమ్ ॥ ౪౨॥
 చతుర్వింశతితత్త్వానాం యదాధారస్వరూపకమ్ ।
 ద్వాభ్యాం ప్రతీమానాభ్యాం మాయాఽవిద్యాస్వరూపిణా ॥ ౪౩॥
 ఉపాధినేశజీవాభ్యాం భిన్నం యచ్ఛ మహర్షయః ! ।
 సచ్ఛిదానన్దరూపం తద్బ్రహ్మ సమ్మోచ్యతే బుధైః ॥ ౪౪॥
 ఏతాని లక్షణానీహ వర్ణయామి యథాక్రమమ్ ।
 సామ్యుతం సావధానైశ్చ శ్రూయంతాం తత్త్వవేదినః ! ॥ ౪౫॥
 పఞ్చభిర్యన్మహాభూతైః కృతం పఞ్చౌకృతైర్నను ।
 సుఖదుఃఖాదిభోగానాం స్థానం విప్రాశ్చ కర్మజమ్ ॥ ౪౬॥
 జాయతే వర్ధతేఽస్త్వేవం క్షీయతే పరిణమ్యతే ।
 వినశ్యతీతి షడాభివవికారైశ్చ సమన్వితమ్ ॥ ౪౭॥
 స్థూలం హి తచ్ఛరీరం స్యాత్సర్వథా క్షణభంగురమ్ ।
 లక్షణం స్థూలకాయస్య విత్తైతద్విశదం ద్విజాః ! ॥ ౪౮॥
 యదపఞ్చోకృతైః పఞ్చమహాభూతైః కృతం కిల ।
 కర్మజం సుఖదుఃఖాదిభోగసాధనరూపకమ్ ॥ ౪౯॥
 పఞ్చజ్ఞానేన్ద్రియైర్విప్రాః ! పఞ్చకర్మేన్ద్రియైస్తథా ।
 పఞ్చప్రాణైస్తథైవేన మనసా బుద్ధిసజ్జుషా ॥ ౫౦॥
 యత్సప్తదశభిశ్చైవం కలాభిః సహ తిష్ఠతి ।

తద్ధి సూక్ష్మం శరీరం స్యాత్సూక్ష్మతత్త్వవినిర్మితమ్ ॥ ౫౧॥

విజ్ఞాః ! యదస్త్యనిర్వాచ్యయానాద్యవిద్యాస్వరూపకమ్ ।
కారణం హ్యేకమాత్రజ్ఞు స్థూలసూక్ష్మశరీరయోః ॥ ౫౨॥

స్వస్వరూపాజ్ఞానరూపం నిర్వికల్పకరూపకమ్ ।
తత్కారణశరీరం స్యాజ్జీవత్వప్రతిపాదకమ్ ॥ ౫౩॥

జీవానాదిప్రవాహస్య జీవస్పష్టేః పృథక్ పృథక్ ।
యా ప్రారమ్భక్షణే విప్రాః ! చిజ్జడగ్రస్థివన్ధినీ ॥ ౫౪॥

జాయతే ప్రథమావస్థా తచ్ఛరీరం హి కారణమ్ ।
సంస్కారః సూక్ష్మదేహస్యానుక్షణం పరివర్తతే ॥ ౫౫॥

ధ్రియన్తేతో ధ్రువం జీవైః స్వసంస్కారానుసారతః ।
నానావిచిత్రతోపేతాః స్థూలదేహాః పృథక్ పృథక్ ॥ ౫౬॥

పరస్త్యనాద్యవిద్యైక మూలికా సర్వథా ద్విజాః ! ।
యా శరీరద్వయస్యాపి మూలకారణరూపిణీ ॥ ౫౭॥

దశా వికారహీనాస్త్రీ చిదాత్మావరణక్షమా ।
తత్కారణ శరీరమ్వా బ్రువన్తి తద్విదో జనాః ॥ ౫౮॥

విప్రాః ! అన్నమయః ప్రాణమయ ఏవం మనోమయః ।
ద్వౌ విజ్ఞానమయానన్దమయా కోశౌ తథైవ చ ॥ ౫౯॥

కోశపంచుకమేవైతదాత్మావరణకారకమ్ ।
విద్యతే నితరాం విజ్ఞాః ! నాత్ర కోష్యస్తి సంశయః ॥ ౬౦॥

ఆచ్ఛాదనం తథా త్వక చ విప్రాః ! ఆవరణాదయః ।
కోశశబ్దేన గృహ్యన్తే యే చాన్యే వా తదర్థకాః ॥ ౬౧॥

ఏకాముపర్యుపర్యేకా పలాణ్ణత్వగ్యథా భవేత్ ।
పంచు కోశాస్తథా జ్ఞేయా జీవదేహేషు నిశ్చితమ్ ॥ ౬౨॥

స్యాదానన్దమయః కోశః ప్రథమం తదనన్తరమ్ ।
విజ్ఞానమయనామాస్తి తత్పరశ్చ మనోమయః ॥ ౬౩॥

తతః ప్రాణమయః కోశో వర్తతే విప్రపుజ్జవాః ।
సర్వోపర్థ్యస్తి కోశస్తు నూనమన్నమయాభిధః ॥ ౬౪॥

జాయతేఽన్నరసాదేవ యస్సేనైవాభివర్ధతే ।
 యశ్చాఽన్నరసమయ్యాం హి క్షిత్యామస్తే విలీయతే ॥ ౬౫ ॥
 ఏషోఽస్త్యన్నమయః కోషః స్థూలదేహాపరాభిధః ।
 లక్షణం సూక్ష్మదేహాస్య శ్రూయతాం మునిపుణ్ణవా ! ॥ ౬౬ ॥
 స్యాన్మనఃప్రాణ విజ్ఞానమయైః కోశైర్మహర్షయః ! ।
 సూక్ష్మం శరీరం వై విప్రా ఇత్యాహుర్వేదపారగాః ॥ ౬౭ ॥
 మిలితాః పఞ్చ ప్రాణాశ్చ పఞ్చకర్మేన్ద్రియైః సహ ।
 ద్రువం ప్రాణమయ కోశ ఇత్యాఖ్యామాపువస్త్యహో ॥ ౬౮ ॥
 ఏకమేవ మనః పఞ్చజ్ఞానేన్ద్రియ సమన్వితమ్ ।
 నామ్నా మనోమయః కోశో నూనభాఖ్యాయతే బుధైః ॥ ౬౯ ॥
 ఏకై మిలితా బుద్ధిః పఞ్చజ్ఞానేన్ద్రియైః సహ ।
 విజ్ఞానమయకోశాఖ్యాం భజతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭౦ ॥
 కారణాఖ్యవపుర్భూతాఽవిద్యాయాం నన్వవస్థితమ్ ।
 సత్త్వం మాలిన్యసజ్జుష్టం స్వరూపాజ్ఞానమేవ హి ॥ ౭౧ ॥
 ప్రియమోదప్రమోదైర్వై భావైరేభిర్యుతఞ్చ సత్ ।
 ఆనన్దమయనామాఽసౌ కోశః సమ్ప్రోచ్యతే బుధైః ॥ ౭౨ ॥
 చతుర్వింశతితత్త్వానాం యతోఽస్యేతద్ధి కారణమ్ ।
 అతస్తదేవ సమ్ప్రోక్తం శరీరం కారణాభిధమ్ ॥ ౭౩ ॥
 ఏభిశ్చ పఞ్చభిః కోషైః సమృద్ధమధునా మయా ।
 శ్రూయతాం ప్రోచ్యమానం తదవస్థాత్రయలక్షణమ్ ॥ ౭౪ ॥
 జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాఖ్యమవస్థాత్రయమస్త్యహో ।
 పఞ్చజ్ఞానేన్ద్రియైర్మౌర్వత్ర శ్రోత్రప్రభృతిభిర్విజాః ॥ ౭౫ ॥
 శబ్దాదివిషయాః సమ్యజ్ఞాయస్తే జాగ్రదస్తి సా ।
 స్థూలదేహాభిమాన్యాత్మా విశ్వ ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౭౬ ॥
 యత్ర జాగ్రదవస్థాయాం యచ్చ దృష్టం శ్రుతఞ్చ యత్ ।
 తజ్జవైర్వాసనాపుజ్జైః ప్రపఞ్చః సమ్ప్రతీయతే ॥ ౭౭ ॥
 స్వప్నావస్థాఽస్తి సా జాగ్రత్సుషుప్త్యన్తరవర్తినీమ్ ।

సూక్ష్మదేహాభిమాన్యాత్మా ప్రోచ్యతే తైజసాభిధః ॥ ౭౮ ॥
 న మయా కిమపి జ్ఞాతం సుఖం నిద్రాఽన్వభావి చ ।
 ఇతి జాగ్రదవస్థాయామానుభూతిస్పృత్హియా ॥ ౭౯ ॥
 సా సుషుప్త్యభిధావస్థా కీర్త్యతే తత్త్వకోవిదైః ।
 ఆత్మా కారణదేహస్యాభిమానీ ప్రాజ్ఞ ఉచ్యతే ॥ ౮౦ ॥
 సమష్టిః స్థూలదేహానాం విరాణ్నామ్నూఽభిధీయతే ।
 అతః స్థూలశరీరస్యాధిదేవో విశ్వనామకః ॥ ౮౧ ॥
 సూక్ష్మరాజ్యస్థదేవానాం సూక్ష్మదేహోవలమ్బినామ్ ।
 తేజోమయం శరీరం స్యాన్యతో నూనం మహర్షయః ॥ ౮౨ ॥
 సూక్ష్మదేహాభిమాన్యస్త్రి దేవోఽతస్తైజసాభిధః ।
 సూక్ష్మాద్ యతోఽతిసూక్ష్మవై శరీరం కారణం తతః ॥ ౮౩ ॥
 దేవః కారణదేహస్యాభిమానీ ప్రాజ్ఞ ఉచ్యతే ।
 చతుర్విశతతత్త్వాని వర్ణయామి నిశమ్యతామ్ ॥ ౮౪ ॥
 నైకదైనాని నైకే ను వర్ణయన్తి మహర్షయః ।
 మతాన్తరాణాం సర్వేషాం సిద్ధాన్తే న తు భిన్నతా ॥ ౮౫ ॥
 శ్రోత్రత్వచౌ తథా చక్షురసనా పూణమేవ చ ।
 పంచుజ్ఞానేన్ద్రియాణ్యాహుర్విజ్ఞా వేదాన్తపారగాః ॥ ౮౬ ॥
 వాకూపాణిపాదపాయూపస్థాఖ్యాని ద్విజసత్తమాః ।
 పంచు కర్మేన్ద్రియాణ్యాహుస్తత్త్వాన్వేషణతత్పరాః ॥ ౮౭ ॥
 ప్రాణాపానౌ సమానశ్చోదానవ్యానౌ తథైవ చ ।
 ప్రాణాః పంచు సమాఖ్యాతాః ప్రాణతత్త్వానుచిన్తకైః ॥ ౮౮ ॥
 హృది ప్రాణో గుదేఽపానః సమానో నాభిమణ్డలే ।
 ఉదానః కణ్ఠదేశే స్యాద్వాస్యనః సర్వశరీరగః ॥ ౮౯ ॥
 శబ్దః స్పర్శస్తథా రూపం రసో గన్ధస్తథైవ చ ।
 తన్మాత్రాణ్యపి పంచైవ బ్రువతే తద్విదో జనాః ॥ ౯౦ ॥
 మనో బుద్ధిస్తథా చిత్తమహాఙ్కారస్తథైవ చ ।
 అన్తఃకరణభేదాః స్యుశ్చత్వారో నాత్ర సంశయః ॥ ౯౧ ॥

చతుర్వింశతితత్త్వాతి సన్వేతాన్వేవ సత్తమాః ।
 పంచవింశతమం తత్త్వమహమేవాస్మ్యసంశయమ్ ॥ ౯౨ ॥
 విప్రాః పురుషరూపేణ నైవ కార్యోఽత్ర విస్మయః ।
 తత్త్వాతీతం పరం తత్త్వం తత్త్వజ్ఞా మాఽబ్రువన్స్తతః ॥ ౯౩ ॥
 విషయా ఇన్ద్రియాణాఞ్చ వర్ణ్యస్తేఽతః పరం మయా ।
 సమాహితైర్భవద్భిస్తే శ్రూయంతాః విప్రుః ॥ ౯౪ ॥
 శ్రోత్రస్య విషః శబ్దస్తవచః స్పర్శస్తథైవ చ ।
 చక్షుషో రూపమేవాస్తి రసానాయా రసస్తాథా ॥ ౯౫ ॥
 పూణస్య విషయో గన్ధో విద్యతే నాత్ర సంశయః ।
 వచనం స్యాద్వాగ్విషయః పాణోఽపాదానమేవ చ ॥ ౯౬ ॥
 గమనం పాదయోః పాయోర్మలోత్పర్గశ్చ విద్యతే ।
 మూత్రత్యాగ ఉపస్థస్య విషయోఽస్తి మహర్షయః ! ॥ ౯౭ ॥
 గుహ్యమేకం రహస్యం వో బ్రాహ్మణాః ! వర్ణయామ్యహమ్ ।
 యదిన్ద్రియద్వయస్యాథ శ్చయతాం తత్సమాహితైః ॥ ౯౮ ॥
 జిహ్వాయాం వాగ్రసాదానైతచ్ఛక్తిద్వయయోగతః ।
 అత్యంతమేవ జిహ్వోఽసౌ ప్రబలా విద్యతే ఖలు ॥ ౯౯ ॥
 శిశ్నయోన్యోస్తథైవాస్తే నృనారీచిహ్నాయోరపి ।
 మూత్రత్యాగాత్మకః కర్మేన్ద్రియస్య విషయో నను ॥ ౧౦౦ ॥
 అత్యంతప్రబలస్పర్శసుఖం జ్ఞానేన్ద్రియస్య చ ।
 తయోః ప్రాబల్యమేవాతః ప్రసిద్ధం సర్వథాస్త్యలమ్ ॥ ౧౦౧ ॥
 సజ్కులోఽపి నిశ్చయో నూనం స్మరణం గర్వ ఏవ చ ।
 ననస్తవఃకరణస్యైతే విషయాః స్యుర్యథాక్రమమ్ ॥ ౧౦౨ ॥
 కథ్యస్తే సామృతం విజ్ఞాః ! దేవాస్తత్త్వాభిమానినః ।
 నిశమ్యంతాః భవద్భిశ్చ దత్తచిత్తైర్మహర్షయః ! ॥ ౧౦౩ ॥
 దిగ్వాతార్కప్రచేతోఽశ్వివహ్నిన్ద్రోపేన్ద్రమృత్యవః ।
 శివశ్చన్ద్రశ్చతుర్వక్రో రుద్రః క్షేత్రజ్ఞః ఈశ్వరా ॥ ౧౦౪ ॥
 శ్రోత్రస్య హి దిశో దేవాస్తవో వాయుర్న సంశయః ।
 సూర్యోఽస్తి చక్షుషో దేవో వరుణో రసనాధిపః ॥ ౧౦౫ ॥

స్రూణస్యాప్యశ్చినో దేవో వహ్నిర్వాచో న సంశయః ।
 ఇంద్రః పాణీన్ద్రియస్యాస్తి హ్యుపేంద్రః పాదయోస్తథా ॥ ౧౦౬ ॥
 మృతుస్యర్గుదేన్ద్రియస్యాస్త ఉపస్థస్య శివస్తథా ।
 రసనా-యోన్యూపస్థేషు ద్విధా శక్తిరవస్థితా ॥ ౧౦౭ ॥
 తేషామ్పుణ్యేకమేవాతో ద్వా దేవో భవతో ధ్రువమ్ ।
 వరుణాగ్నిద్వయస్యాస్తి రసనా పీఠరూపిణీ ॥ ౧౦౮ ॥
 ప్రజాపతిస్తథా వాయుః శివశ్చైవ మహార్షయః ! ।
 పీఠస్థానం త్రిదేవానాముక్తానాం యోనిశిశ్నయోః ॥ ౧౦౯ ॥
 అన్త్యతః సృష్టికార్యేషు లిఙ్గయోనోః ప్రధానతా ।
 నాత్ర కశ్చన సన్దేహః కర్తవ్యో విప్రపుఙ్గవాః ॥ ౧౧౦ ॥
 చన్ద్రమా మనసో దేవో బుద్ధేచ చతురాననః ।
 చిత్తస్య దేవః క్షేత్రజ్ఞో రుద్రశ్చాచనువమ్ ॥ ౧౧౧ ॥
 విజ్ఞాః ! ఉపనిషజ్ఞానమన్తఃకరణగోచరమ్ ।
 కిఞ్చిద్దోష్ట వర్ణయామ్యత్ర దత్తచిత్తైర్నిశమ్యతామ్ ॥ ౧౧౨ ॥
 మనో బుద్ధిరహఙ్కారశ్చతుర్థం చిత్తమేవ చ ।
 ఏతచ్ఛతుష్టయం జ్ఞేయమన్తఃకరణసంజ్ఞకమ్ ॥ ౧౧౩ ॥
 ఏతచ్ఛతుష్టయస్యైవ బ్రహ్మైవ కేవలం కిల ।
 విద్యతేఽధిపతిర్దేవ ఏక ఏవ న సంశయః ॥ ౧౧౪ ॥
 అతోఽసౌ గీయతే లోకే సర్వథా చతురాననః ।
 అత్రాపి కారణం విత్త బుద్ధేః ప్రధాన్యమేవ హ ॥ ౧౧౫ ॥
 మాయయోపహితం బ్రహ్మ విజ్ఞైరీశ్వర ఉచ్యతే ।
 అవిద్యోపహితం బ్రహ్మ జీవః సమోచ్చ్యతే తథా ॥ ౧౧౬ ॥
 అవిద్యామాయయోర్విప్రాః ! వేదే వర్ణితయోః సదా ।
 వ్యోమపాతాలవద్భేద ఏతయోః సమ్పుతీయతే ॥ ౧౧౭ ॥
 విజ్ఞానఙ్గాత్త్ర వో వచ్చి పార్థక్యానుగతం తయోః ।
 అవిద్యా హి సదా జీవాన్నిజాయత్తాన్ ప్రకుర్వతీ ॥ ౧౧౮ ॥

బద్ధాఽఽసజ్ఞాయతే స్వస్యాం మహామాయా పరన్వహాః ।
 విద్యాస్వరూపిణీ భూత్వా సర్వదేశ్వరసాత్పతీ ॥ ౧౧౯ ॥
 తమేవ సేవమానా చ జగత్సృష్టిలయస్థితీః ।
 ఆస్తే సా విదధానాఽతః పార్థక్యం విపులం తయోః ॥ ౧౨౦ ॥
 శరీరం మే చ మే ప్రాణా మనో మే ధీశ్చ మేఽస్తి మే ।
 జ్ఞానమిత్థం ప్రతీయస్తే పఞ్చ కోశాః పృథక్ పృథక్ ॥ ౧౨౧ ॥
 యథా స్వత్యేన విజ్ఞాతమలక్ష్మార్గగృహాదికమ్ ।
 స్వస్మాద్భిన్నం వరీవర్తి పఞ్చ కోశాస్తథా ద్విజాః ! ॥ ౧౨౨ ॥
 మదీయత్వేన విజ్ఞాతా వైవాత్మా స్యాత్ కదాచన ।
 కిన్త్వాత్మా పఞ్చకోషాణాం జ్ఞాతైవ భవతి ద్రువమ్ ॥ ౧౨౩ ॥
 కారణస్థూలసూక్ష్మాణి శరీరాణ్యేవమేవ చ ।
 జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాఖ్యమవస్థాత్రయమేవ హి ॥ ౧౨౪ ॥
 చతుర్వింశతితత్త్వాని పూర్వముక్తాని యాని వై ।
 జీవేశ్వరో ద్విజాః ! ఏతే ఆత్మా వైవ కదాచన ॥ ౧౨౫ ॥
 తత్త్వజ్ఞానాశ్రయాదిత్థం నేతి నేతి విచారతః ।
 సర్వం స్థూలం స్యజన్తోఽలం సూక్ష్మాన్వేషణతత్పరాః ॥ ౧౨౬ ॥
 భవేయశ్చేన్నిరాసక్తాస్తత్వాతీతం పదం గతాః ।
 తదా మాం సర్వదా తత్ర భవన్తో ద్రష్టుమీశతే ॥ ౧౨౭ ॥
 ఆతీతః సర్వతత్త్వేభ్యః తదైవ పఞ్చకోషతః ।
 సచ్చిదానందరూపోఽహమితి జానీత్ నిశ్చితమ్ ॥ ౧౨౮ ॥
 ఇతి శ్రీధీశగీతానూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
 యోగశాస్త్రే ధీశర్షిసమ్వాదే వేదాన్తనిరూపణం
 నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః ।

౬. వేదాన్తసిద్ధాన్తనిరూపణమ్

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః ।
 శ్రీగణపతిరువాచ ॥ ౧ ॥
 మత్ప్రకృత్యైవ జాతస్య బ్రహ్మణః కార్యరూపిణః ।

స్వరూపం వర్ణితం విప్రాః ! భవద్భిశ్చ శ్రుతం ఖలు ॥ ౨ ॥
 చతుర్వింశతితత్త్వైర్హి పిణ్డబ్రహ్మణ్డరూపకమ్ ।
 దృశ్యమానం జగజ్జాతం సర్వమేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౩ ॥
 పఞ్చకోషాశ్చ పిణ్డాని వ్యాఘ్నవన్తో మహర్షయః ! ।
 ఆవృణ్యన్తోఽవతిష్ఠన్తే మత్స్వరూపం న సంశయః ॥ ౪ ॥
 తత్త్వజ్ఞైః సర్వపిణ్డేషు పఞ్చకోశసమన్వయమ్ ।
 జ్ఞాత్వా సర్వత్ర మచ్ఛక్తేష్ట్యైకత్వమనుభూయతే ॥ ౫ ॥
 మమైవ ప్రకృతిర్విజ్ఞాః ! మాయానామ్నాఽభిధీయతే ।
 నూనం త్రైగుణ్యమయ్యేషా భవన్తీ పరిణామినీ ॥ ౬ ॥
 కుర్వత్వాస్తే నదా విప్రాః ! దృశ్యస్పష్టిలయస్థితీః ।
 స్పష్టికాలే భవేత్తస్యా ఆకాశః ప్రకృతేస్తతః ॥ ౭ ॥
 ఆకాశాద్వాయురప్యేవం వాయోరగ్నిర్న సంశయః ।
 అగ్నేర్జలం జలాత్పుథీస్వ జాయతే బ్రాహ్మణోత్తమాః ! ॥ ౮ ॥
 ఏతేషాం పఞ్చతత్త్వానామాకాశస్య భవేత్పునః ।
 సాత్త్వికాదంశతో నూనమిన్ద్రియం శ్రోత్రనామకమ్ ॥ ౯ ॥
 వాయోస్త్యక్ సాత్త్వికాదంశాదగ్నే చక్షుర్భవేత్తతః ।
 జలస్య సాత్త్వికాదంశాద్ద్రసనా జాయతే ధ్రువమ్ ॥ ౧౦ ॥
 పృథివ్యాః సాత్త్వికాదంశాద్ధ్రాణముత్పద్యతే ద్విజాః !
 ఏతేషాం పఞ్చతత్త్వానాం సమష్టేః సాత్త్వికాంశతః ॥ ౧౧ ॥
 మనో బుద్ధిరహఙ్కారస్తథా చిత్తం భవన్త్యహో ।
 ద్విజోత్తమాః ! మనః కర్మస్యాత్సంకల్పవికల్పయోః ॥ ౧౨ ॥
 అహఙ్కారోఽస్యహఙ్కారా బుద్ధిర్నిశ్చయకారిణీ ।
 చిత్తం స్మర్తు చ సర్వేషాం సంస్కారాణాం యతః ఖనిః ॥ ౧౩ ॥
 ఏతేషు పఞ్చతత్త్వేషు హ్యేకాశస్య రజోఽంశతః ।
 వాగిన్ద్రియం సముత్పన్నం వాయోః పాణీన్ద్రియం తథా ॥ ౧౪ ॥
 అగ్నేరాజసికాదం శాజ్ఞాయతే పాద ఇన్ద్రియమ్ ।
 జలస్య రాజసాదంశాత్ స్వాదుపస్థేన్ద్రియం తథా ॥ ౧౫ ॥

గుదేన్ద్రియం పృథివ్యాస్తు రాజసాంశాత్ప్రజాయతే ।
 పతేషాం పఞ్చతత్త్వానాం సమష్టే రాజసాంశతః ॥ ౧౬ ॥
 ప్రాణాదయో భవన్వ్యేతే వాయవః పఞ్చసఙ్ఖ్యకాః ।
 కృకరో నాగకూర్మౌ చ దేవదత్తధనఙ్జయౌ ॥ ౧౭ ॥
 ఉపవాయవ ఏతే హి తేష్వేవాస్తరభవన్స్యహో ।
 పతేషాం పఞ్చతత్త్వానాం తామసాంశసమష్టితః ॥ ౧౮ ॥
 పఞ్చీకృతాని జాయన్తే మహాభూతాని పఞ్చ చ ।
 స్థూలాక్ష్యగోచరం విప్రాః ! సూక్ష్మరాజ్యం సదా భవేత్ ॥ ౧౯ ॥
 స్థూలం విశ్వం మహాభూతైర్జాతం పఞ్చీకృతైర్వృతః ।
 సూక్ష్మైః పఞ్చమహాభూతైః కథం పఞ్చీకృతాన్యహో ॥ ౨౦ ॥
 పఞ్చ స్థూలాని జాయన్తే మహాభూతాని భూసురాః ! ।
 తత్ప్రకారం ప్రవక్ష్యేఽహం శృణుధ్వం సుసమాహితాః ॥ ౨౧ ॥
 పతతృఞ్చమహాభూతతామసాంశస్వరూపకమ్ ।
 ఏకమేకం ద్విధా భూతం విభజ్యైకైకమర్థకమ్ ॥ ౨౨ ॥
 అపస్థాప్యోపరం విజ్ఞాః ! చతుర్థాఽపరమర్థకమ్ ।
 విభజ్యైవం పృథక్త్వేన స్థాపితార్థేషు నిశ్చితమ్ ॥ ౨౩ ॥
 విభాగేషు విభక్తస్య చతుర్థా విప్రపుఙ్గవాః ! ।
 పక్షైకస్య చ భూతార్థాత్మకస్యైకం కిలైకకం ౨౪ ॥
 అంశం కృత్వాఽథ సంయుక్తం స్యాత్పఞ్చీకరణం ధ్రువమ్ ।
 పఞ్చీకరణనామాయం విధిరత్స్వత్సమద్భుతః ॥ ౨౫ ॥
 స్వార్థే ప్రత్యేకభూతస్యాపరేషాం మిశ్రితో భవేత్ ।
 భూతానామర్థభాగస్య చతుర్థాంశో న సంశయః ॥ ౨౬ ॥
 యథా పఞ్చీకృతాకాశే తస్యాపఞ్చీకృతస్య ను ।
 అర్థమస్త్యపరేషాఞ్చ భూతానాం హే మహర్షయః ॥ ౨౭ ॥
 నన్వపఞ్చీకృతానామైవ అష్టమాంశో న సంశయః ।
 ఏవమన్యేషు భూతేషు వోద్ధవ్యం మిశ్రణం ధ్రువమ్ ॥ ౨౮ ॥
 ఏతైః పఞ్చీకృతైః పఞ్చమహాభూతైర్హి జాయతే ।

బ్రహ్మాణ్డం సతతం స్థూలం ప్రత్యేకం నాత్ర సంశయః ॥ ౨౯ ॥

బ్రహ్మాణ్డమపి ప్రత్యేకమధచోర్ధ్వం విభజ్యతే ।
తచ్చతుర్థతలోకేషు నానాశ్చర్యమయేష్యహో ॥ ౩౦ ॥

బ్రహ్మాణ్డే తత్ర ప్రత్యేకముద్భిజ్జన్వేదజాణ్ణజాః ।
జరాయుజాశ్చ జాయన్తే చతుర్థా స్థూలదేహకాః ॥ ౩౧ ॥

దైవ్యాస్తదస్వతిరిక్తం వై సృష్టేర్వైచిత్త్యముత్తమమ్ ।
కిమప్యపూర్వమేతేభ్యో విద్యతే విప్రపుజ్గవాః ! ॥ ౩౨ ॥

జీవాస్తత్తచ్ఛరీరాణామభిమానిన ఆసతే ।
ఈశ్వరోఽనన్తబ్రహ్మాణ్డాభిమానీ విద్యతే ఖలు ॥ ౩౩ ॥

బ్రహ్మాణ్డపిణ్డయోరైక్యమేవం జాతం మర్తషయః ! ।
నైవాత్ర విస్మయః కార్యో భవద్భిర్విప్రపుజ్గవా ! ॥ ౩౪ ॥

ఈశ్వరస్య చ జీవస్య భేదో బ్రహ్మాణీ కల్ప్యతే ।
మాయాఽవిద్యాత్మకాన్నూనం క్రమాదావరణాద్విజాః ! ॥ ౩౫ ॥

బ్రహ్మణః ప్రతిభిమ్వం హి జీవో దేహాభిమానకః ।
స్వస్మాత్స్వభావతో భిన్న ఈశ్వరస్తేన మన్యతే ॥ ౩౬ ॥

ఈశ్వరస్య చ జీవస్య భేదో యావదుపాధితః ।
తిష్ఠేత్, తావత్క్షణం విప్రాః ! కథంఞ్చిచ్చ కదాచన ॥ ౩౭ ॥

జన్మమృత్యుప్రవాహోఽసౌ సంసారో న నివర్తతే ।
ఈశ్వరే చైవ జీవే చ భేదబుద్ధిః కదాప్యతః ॥ ౩౮ ॥

న కర్తవ్యా ద్విజశ్రేష్ఠాః ! తత్త్వజ్ఞైరాత్మవేదిభిః ।
మగ్గలం జాయతే తేషామతో నూనం మహర్షయః ॥ ౩౯ ॥

సాహజ్కారస్య జీవస్య కిఞ్చిజ్ఞస్య హి కోవిదాః ! ।
సర్వజ్ఞేనేశ్వరేణాహో నిరహజ్కారిణా సహ ॥ ౪౦ ॥

తత్త్వమస్యాదిభిర్వాక్యైరేతయోర్భిన్నధర్మయోః ।
కథం న్యభేదబుద్ధిః స్యాచ్ఛక్యతే చేన్నిశమ్యతామ్ ॥ ౪౧ ॥

అర్థద్వయం ద్విజశ్రేష్ఠాః ! స్యాత్తత్త్వమ్పదయోర్ద్వయోః ।
వాచ్యార్థశ్చైవ భో విజ్ఞాః! లక్ష్మ్యార్థశ్చ న సంశయః ॥ ౪౨ ॥

అవిద్యావాంశ్చ తత్కార్యకర్తుత్వాదిగుణైర్మతః ।
 జీవో దేహాభిమానీతి వాచ్యాఽర్థస్త్వమ్పదస్య హి ॥ ౪౩ ॥
 అవిద్యోపాధినిర్ముక్తం సమాధేశ్చ దశాం గతమ్ ।
 అవిద్యయా చ తత్కార్యై రహితం ప్రతిభాన్వితాః ! ॥ ౪౪ ॥
 చిన్మాత్రం శుద్ధచైతన్యం లక్ష్యార్థస్త్వమ్పదస్య వై ।
 వాచ్యశ్చైవ లక్ష్యార్థస్త్వద్దస్యాపి కథ్యతే ॥ ౪౫ ॥
 మాయాతత్కార్యసర్వజ్ఞభావాదిగుణసంయుతః ।
 ఈశ్వరస్త్వద్దస్యాస్తి వాచ్యార్థో నాత్ర సంశయః ॥ ౪౬ ॥
 మాయాతత్కార్యతః శూన్యం మాయోపాధివివర్జితమ్ ।
 చిన్మాత్ర శుద్ధచైతన్యం లక్ష్యార్థస్త్వద్దస్య వై ॥ ౪౭ ॥
 ఈశ్వరస్య చ జీవస్య శుద్ధచైతన్యరూపతః ।
 అభేదే వాధకాభావః స్యాదేవం బ్రాహ్మణోత్తమాః ! ॥ ౪౮ ॥
 'అహం బ్రహ్మాస్మి' చేత్యాదిమహావాక్యైరపి ద్విజ్ఞాః ! ।
 విజ్ఞాయతే తయోరైక్యముభయోర్నాత్ర సంశయః ॥ ౪౯ ॥
 బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా జీవో బ్రహ్మైవ కేవలమ్ ।
 ఇతి శాస్త్రోపదేశేన శ్రీగురోరుపదేశతః ॥ ౫౦ ॥
 స్వానుభూత్యాఽథవా విజ్ఞాః ! యే విదన్తి సుసాధకాః ।
 యేషాం ప్రాణీమాత్రేషు సర్వేషు బ్రాహ్మణోత్తమాః ! ॥ ౫౧ ॥
 బ్రహ్మబుద్ధిః సముత్పన్నా జ్ఞానయోగేన సర్వథా ।
 త ఏవ జ్ఞానినో భక్తా జీవన్ముక్తా భవన్తి మే ॥ ౫౨ ॥
 ఏతద్వేదాన్తసిద్ధాన్తతాత్పర్యం హి నిశమ్యాతమ్ ।
 అవిద్యోపాధిసమ్భ్రాన్తిర్యదా దూరీభవిష్యతి ॥ ౫౩ ॥
 బ్రహ్మసత్తైవ లక్ష్యార్థరూపేణైవావశిష్యతే ।
 మాయోపాధేర్మహత్త్వం తత్త్వజ్ఞానేన వేత్స్యతే ॥ ౫౪ ॥
 తతశ్చ బ్రహ్మరూపో హి లక్ష్యార్థః పరిశిష్యతే ।
 జీవన్ముక్తా మహాత్మానస్తత్త్వజ్ఞానాభిపారగాః ॥ ౫౫ ॥
 జీవేశయోరిత్యమేతదభేదమనుభూయ చ ।

బ్రహ్మనందే నిమజ్జన్తః కృతకృత్యా భవన్తి తే ॥ ౫౬ ॥
 జ్ఞైర్జీవగణైర్విశ్వం విషయాత్మకమీక్ష్యతే ।
 అజ్ఞానిజీవజాతేన సుఖరూపం నిరీక్ష్యతే ॥ ౫౭ ॥
 జగత్మపఞ్చజాతన్తు జ్ఞానవద్భివివేకిభిః ।
 పరిణామీతి విజ్ఞాయ దుఃఖరూపం ప్రతీయతే ॥ ౫౮ ॥
 కిన్తు మే జ్ఞానినో భక్తా జీవన్ముక్తగణాః ఖలు ।
 సంసారమేతం పశ్యన్తి స్వరూపే క్వాఽప్యలౌకికే ॥ ౫౯ ॥
 సంసారం మే ప్రకృత్యైతం ప్రనూతం సర్వథాఽద్భుతమ్ ।
 ఆకాశ ఇవ గాఢర్వం పశ్యన్తో నగరం ముహుః ॥ ౬౦ ॥
 మిథ్యైవ తత్స్వరూపఞ్చ జానన్తోఽపి ద్విజోత్తమాః ! ।
 దర్శ దర్శ ప్రమోదన్తే తద్రూపం కౌతుకప్రదమ్ ॥ ౬౧ ॥
 మృగత్పష్టాసమం విశ్వం భ్రాన్తిస్తోమసమాకులమ్ ।
 దృష్టేస్త్వజాలవన్మిథ్యా-ప్రపఞ్చావలిమూలకమ్ ॥ ౬౨ ॥
 మమ శక్తేర్గుణానాఞ్చ పరిణామస్వరూపకమ్ ।
 తత్ర నైవ ప్రసజ్జన్తే పద్మపత్రమివామృసి ॥ ౬౩ ॥
 తిష్ఠన్తోఽపి ప్రపఞ్చేషు పృథగభూతాస్తతో ద్రువమ్ ।
 భవీతుం హ్యేతదేవాఽర్హస్యం లక్ష్యముఞ్చపదం హితమ్ ॥ ౬౪ ॥
 శ్రేష్ఠానాం బ్రాహ్మణానాం హి సర్వత్రవై సుఖావహమ్ ।
 పరీవారోపమాస్తేషాం సంసారా అఖిలా ఆమీ ॥ ౬౫ ॥
 దేవర్షిపితృసఙ్గాశ్చ తదర్థం బాన్ధవోపమాః ।
 త్యాజ్యం వాఽఽదేయమప్యస్తి తేషాం నైవేహ కిఞ్చన ॥ ౬౬ ॥
 పితరౌ చ కులం జాతిం స్థూలదేహేన కుర్వతే ।
 నిఖిలాం పృథివీం వన్యాం మాతృభూమిం విశేషతః ॥ ౬౭ ॥
 దైవీఞ్చ జగతీం సూక్ష్మాం సూక్ష్మ దేహేన కుర్వతే ।
 సర్వదా సర్వథా ధన్యాం తే విప్రా నైవ సంశయః ॥ ౬౮ ॥
 బ్రహ్మానన్దసుసన్దోహాసవిలాసస్వరూపతః ।
 ధన్యం ధన్యం పునర్ధన్యం కుర్వతే మామసంశయమ్ ॥ ౬౯ ॥

ఇతి శ్రీధీశగీతాసుపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
 ధీశర్షనంవాదే వేదాంతసిద్ధాంతనిరూపణం నామ
 షష్ఠోఽధ్యాయః ।

౭. విరాట్స్వరూపనిరూపణమ్

అథ సప్తమోఽధ్యాయః ।

ఋషయః ఊచుః ॥ ౧॥

హే సర్వజ్ఞ ! జగన్నివాస ! భగవాన్ ! దేవాదిదేవ ! ప్రభో !

హే సర్వాదిగురో ! దయార్ణవ ! విభో ! విశ్వేశ ! వివమ్భర ! !

అస్మాకం భవతామపారకృపయా నూనం తృతీయం వర-

మద్యాంతర్నయనాత్మకం సువిమలం జ్ఞానాక్షి ప్రోస్మీలితమ్ ॥ ౨॥

పశ్యామోఽద్య భవద్దయోదయవశాద్వారే మణీనాం గణాన్

సూత్రం ప్రోతమివాంతరేణ నిఖిలబ్రహ్మాణ్ణపిణ్ణవజ్జే ।

సర్వేషాం కురుతే సదైకవిధినాఽనుసూతతామాప్తవాన్

చైతన్యాస్తితయోర్విధానమఖిలం శశ్వద్భవానిత్యహో ॥ ౩॥

పశ్యామస్తరతో గృహేఽపరిమితాన్ భూయో యథాఽనన్త ! హే

రస్థద్వారనివిష్టసూర్యుకిరణస్తోమేష్వణూనాం గణాన్ ।

బ్రహ్మాణ్ణాని తథా తరన్తి చ విరాడ్ దేహాశ్రితాని ప్రభో-

ర్నాద్యన్తేవిపులేఽమితాని వియతి ప్రోద్యోతయన్తి హ్యముమ్ ॥ ౪॥

పశ్యామశ్చ పునర్వయం తవ విరాడ్రూపం హి యత్రాధునా

భాత్యన్తో హరితాం న చాదిరపి తద్దేశస్య సన్తృశ్యతే ।

పశ్యామశ్చ పునర్వయం తవ మహాదేహే మహాకౌతుకమ్

వ్యాప్తశ్చాచఽగణితైర్విరాడ్వపుషి తే సూర్యుగ్రహోపగ్రహైః ॥ ౫॥

సజ్ఞాతప్రతిఘాతతః పరిణమన్ బ్రహ్మాణ్ణభాణ్ణవవ్రజః

హ్యన్యోఽన్యం పరమాణురూపనిచయేఽనన్తో మహాకాల ! హే ।

జాయన్తే పరమాణవశ్చ నిఖిలా బ్రహ్మాణ్ణరూపాః పునః

నానాకారయుతాః ప్రభో ! వహువిధాః ప్రత్యేకమేవ క్షణమ్ ॥ ౬॥

నక్షత్రావలిఖిశ్చ నూనమఖిలైః క్వాపి గ్రహోపగ్రహైః

సూర్యుర్ధ్వైర్ని సమావృతాః సుసఘనాః సన్తః పరీణామతః ।

బ్రహ్మాణ్డవ్రజసమ్భవక్షయవిధిర్యత్ర ప్రభో ! భాసతే

కాలే తస్య న దృశ్యతే కథమపి త్వాదిర్న చాన్తః పరమ్ || ౭ ||

సార్థజ్ఞైవ విరాడనన్తవపుషా ప్రోతాతయోస్తే తయోః

నాన్తో నాదిరవేక్ష్యతే కిమపి చేద్దేశస్య కాలస్య చ ।

ద్రష్టుం తర్హి విరాడనన్తవపుషః శక్తః కథం కోఽవ్యహో

ఆదిం చాన్తమశేషతః కిముత నై మూఢా వతాఽస్మాదృశాః || ౮ ||

భూతస్త్వరు ! భూతపాలక ! సదా హే భూతహారిన్ ! విభో !

అస్మాభిర్నిఖిలైరితిక్ష్యత ఇహానన్తాని భూయోఽపి తే ।

బ్రహ్మణ్డాని పృథక్ ప్రకర్య ప్రకృతేః కర్మప్రవాహే పృథక్ ।

శీయన్తే ప్రకృతౌ స్వయం తవ ముహుః సద్యో నివిష్టాని చ || ౯ ||

జాయన్తే ప్రకృతేర్హి పిణ్డనివహాన్తే భూతభావోభవ-

కృద్రూపేణ చిత్తో జడపన సహ యో గ్రన్థిర్నిసర్గేణ వై ।

తద్రూపాః పరమాణుతో హ్యగణితాః ప్రత్యేకతో హి స్వతః

కర్మస్రోతసి తే ప్రవిశ్య ప్రకృతౌశీయన్త ఏవం తతః || ౧౦ ||

పశ్యామశ్చ భవాననన్తనయనో హే విశ్వచక్షుః ! క్రమాత్ !

పిణ్డోఘస్య గతిం ప్రపశ్యతి సదా బ్రహ్మాణ్డపుష్టాస్య చ ।

ఆకృష్యాఽభిముఖం నిజస్య నయతే ధర్మస్య శక్తయూ చ తం

దృష్ట్వా సర్వమతౌకికం హి చకీతా బుద్ధిర్న ఏతాదృశమ్ || ౧౧ ||

పశ్యామః పునరప్యనన్తనిఖిలబ్రహ్మాణ్డాపిణ్డావలేః

శ్రోత్రానన్త్యయుతః శ్ుణోతి సతతం భూయో భవాన్ ప్రార్థనామ్ ।

చిచ్ఛక్త్యా చితిసంయుతాఞ్చ విదధత్తాం విశ్వచేతః క్రమాత్

సాన్నిధ్యం చ యథోత్తరం నిజమహో తస్యై దిశన్ రాజతే || ౧౨ ||

పశ్యామశ్చ భవాననన్తరసనాయుక్తః సుహృత్త్వం గతః

బుద్ధే రూపమధిశ్రితో రసమయ ! బ్రహ్మాణ్డపిణ్డావలేః ।

మధ్యేఽధ్యాత్మపదం వివిచ్య పరమానన్దాత్మకం ప్రాణీనః

సర్వాన్ దర్శయతే గురో ! నిజకృపాలేశేన లోకాశ్రయ ! || ౧౩ ||

హే తేజోమయ ! తేజసాఞ్చ నివహానాం హే ఖనే ! దృశ్యతే

త్వం స్పర్శ్యైయపుష్టాకుష్టానికరైః స్పృష్ట్వా హ్యనన్తైరు్యతః ।

స్వైస్తేజోనివహారనన్తగణితబ్రహ్మాణ్డపిణ్డావలిం

సర్వాం స్వాభిముఖం ప్రకృష్య పతనాచ్ఛశ్వద్విభో ! రక్షసి ॥ ౧౪ ॥

విశ్వాధార ! చ నాసికాభిరమితాభిస్త్యం యుతో దృశ్యసే

జప్తున్ పుణ్యసమూహగన్ధమమలం బ్రహ్మాణ్డపిణ్డావళేః ।

అస్తిత్వణ్చ విలీనమేవ సతతం కత్తుం హి తస్యా నిజే

కైవల్యాభ్యుదయా ప్రయచ్ఛసి యథాథోగ్యాధికారం ప్రభో ॥ ౧౫ ॥

భావాతీత ! విభో ! సదా త్రిగుణతోఽతీత ! ప్రభోఽనుక్షణ-

మస్మాత్పూర్వమలౌకికం గుణమయం భావస్వరూపం తవ ।

రూపం సర్వమనోహరం సువిమలం దర్శేన్ద్రియాప్యాయక-

మస్మాకం హి మనో వ్యలీయత తదా సమృశ్యతాం సత్వరమ్ ॥ ౧౬ ॥

అద్యత్వే తు విరాడ్స్వరూపమముకం దృష్ట్వా విశాలం తవ

బుద్ధినః స్థగీతా చ యాతి చకితాఽవస్థాం విలీనాం పునః ।

రూపం నః పరిదర్శయాద్య కృపయా హ్యేవమ్యిధం స్వం యతః

సాన్నిధ్యం భవతామనుక్షణమహో లబ్ధుం వయశ్చేచ్ఛమే ॥ ౧౭ ॥

హే సర్వేశ్వర ! భక్తకల్పలతికారూప ! ప్రభో ! పాలక !

రూపేణాపివివర్జితో విభురహో భవ్యాయ భక్తావళేః ।

భక్తానాం ప్రకృతిప్రవృత్తిజనితాం స్వీకృత్య వై ప్రార్థనాం

కల్యాణం సగుణం స్వరూపమభితం సాధోఽతి విభ్రదభవాన్ ॥ ౧౮ ॥

విభ్రాణో రవిరూపమేవ సవితః ! భక్తాన్ భవాన్జైజసా

ఆకర్షత్యనిశం విభో ! హ్యతితరాం కైవల్యభూమౌ ధ్రువమ్ ।

హే నారాయణ ! విష్ణురూపమభితః స్వీకృత్య చిద్భావతో

బ్రహ్మీభావమిమాన్ నిరీక్ష్య నయతే తేషాం క్రమేణోన్నతిమ్ ॥ ౧౯ ॥

దేవీరూపమహో ధరన్ హి నయతే ధర్మస్య శక్త్యా భవాన్

సర్వేషాం హ నియామకం పరపదం హే శక్తిమన్ ! తాన్సుదా ।

అస్తిత్వస్య విధాయకం చ బహు సదాభవేన భక్తాన్నిజాన్

హే శమోభ ! శివరూపతో గమయతే నిఃశ్రేయసం నిర్భయమ్ ॥ ౨౦ ॥

స్వం భక్తాణ్చ ధియా స్వరూపమనిశం సన్దర్య సిద్ధేః పతే !

దత్తే ముక్తిపదం పరం గణపతేర్ధృత్వా స్వరూపం భవాన్ ।

సర్వేషామిహ వర్తతే ఖలు గురో ! హ్యేద్యో గురూణాం గురు-

ర్షేశాదస్తి భవాన హి శశ్వదపరిచ్ఛిన్నస్తథా కాలతః ॥ ౨౧ ॥

త్వం సర్వాదిగురుర్విభాసి సకలాంజ్ఞానస్వరూపే సదా
 ఆదాయర్షిగణా వయం తవ విభో ! జ్ఞానాభివిప్రుల్లవమ్ ।
 బ్రహ్మణ్ణేషు ప్రవాహయామ ఇహ వై జ్ఞానప్రవాహం తథా
 సర్వేష్వత్ర విచక్షణా ద్విజగణాః స్నాత్వైవ ముక్తిం యయుః ॥ ౨౨॥

ధారోత్పద్య హి దేవనాయక ! విభో ! సర్గస్థితిధ్వంసకృ-
 ద్విశ్వవ్యాపకకర్మణోఽపి భవతస్త్యయ్యేవ సంలీయతే ।
 సర్వే దేవగణాః సదైవ భవతామఙ్గీభవంతో ముదా
 ప్రత్యేకం జనిరక్షణక్షయవిధేర్బ్రహ్మణ్ణపుణ్ణోఽనిశమ్ ॥ ౨౩॥

సామజ్ఞాన్యమహో ప్రభో ! విదధతే కర్మవ్యవస్థారతాః
 ఉద్భిజ్జ్వేదజరాయుజాణ్ణజగణా భూతవ్రజాః సన్తి యే ।
 సర్వే తే చ చతుర్విధా హి మనుజానాం హే ప్రజానాం పతే !
 దేవానాం త్రివిధాస్తథాఽసురగణానాం యే చ లోకా అహో ॥ ౨౪॥

త్వత్తో బుదబుదవన్మహార్ణవ ఇహ త్వయ్యేవ ప్రోద్భూయ తే
 లీయంతే పితరోఽపి శక్తిమతులాం త్వత్తో గృహీత్వైవ చ ।
 కృత్యా మర్త్యగణోన్నతిం క్రమగతాం సాహాయ్యమాతనవ్సతే
 భూతోఽసుస్య చతుర్విధస్య నియమే లోకవ్రజస్యాప్యలమ్ ॥ ౨౫॥

తత్త్వేభ్యోఽపి భవానతీతవిభవో నూనం చతుర్విశతే-
 ర్యద్యప్యస్తి తథాపి ధీశ ! ను మహత్తత్త్వేఽన్తిమే ప్రాణినః ।
 నిత్యోఽనిర్వాచనో వికారరహితో జ్ఞానస్య శక్తయాస్థితాః
 సర్వాసభ్యుదయస్య దర్శయతి వై మోక్షస్య మార్గం తథా ॥ ౨౬॥

యే స్వాతన్త్ర్యమదేన మోహితతమా జీవాః ప్రమాదేన వై
 మృథా జ్ఞాననిధేస్తవేజ్ఞీతమహో నిత్యం తిరస్కుర్వతే ।
 భ్రాంతా దుఃఖదజన్మమృత్యుగహనే సంసారచక్రే ధ్రువం
 శంయోరభ్యుదయాధ్వనోహి పతితా దుఃఖాన్యలం భుజ్జుతే ॥ ౨౭॥

భర్తో విశ్వసమర్చితం యదిహ తే హ్యస్తే దయాసాగర !
 తన్నో బుద్ధిమహర్చిశం గణపతే ! శక్త్యా స్వయా సత్వరమ్ ।
 సంరక్ష్యాసత ఏవ కర్మనివహాత్ సత్కర్మణి ప్రేరయేత్
 సిద్ధ్యాఽలజ్కృతవామపార్శ్వ ! భగవంస్త్యాం సన్నమామో వయమ్ ॥ ౨౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ॥ ౨౯॥

ఉక్త్వర్షయస్తస్థురితి క్షణం తే

రోమాఞ్చతా గధదకణ్ణశబ్దాః ।

సానన్దజాతాశ్రముఖాః స్థిరాశ్చ

విహస్య ధీశో మధురం తదోచే ॥ 30 ॥

గణపతిరువాచ ॥ 3౧ ॥

దశాయాం యోగయుక్తాయాం రూపం మే సగుణం ద్విజాః ! ।

ఆత్మయుక్తదశాయాఞ్చ విరాడ్రూపం మహాద్భుతమ్ ॥ 3౨ ॥

కర్మయుక్తదశాయాన్తు మమోపాస్తా సహాయకమ్ ।

మద్విభూతిమయం రూపం భక్తాః ! స్వాచ్ఛ్చుతిరిత్యహో ! ॥ 33 ॥

స్వాధీనః ప్రాకృతశ్చైవ ద్వివిధో జీవ ఈరితః ।

గజోఽహం ప్రాకృతే జీవే స్వాధీనే మానవస్తథా ॥ 3౪ ॥

అతోఽహం భక్తవృద్ధేభ్యో మర్త్యదేహో గజాననః ।

దర్శనం స్వం ప్రయచ్ఛామి ప్రాదుర్భూయ నిరన్తరమ్ ॥ 3౫ ॥

రాజయోగోఽస్మి యోగానామహమేవంవిధోఽపి సన్ ।

చతుర్విధేషు ధ్యానేషు పఞ్చోపాస్తేరహం ధ్రువమ్ ॥ 3౬ ॥

పఞ్చాధ్యానయుతం స్థూల-ధ్యానమస్మి ద్విజోత్తమాః ! ।

నైవాత్ర సంశయః కశ్చిత్ సత్యం సత్యం బ్రవీమి వః ॥ 3౭ ॥

నరేషు నరనాథోఽస్మి రాజ్యే తు సచివాభిధః ।

మన్త్రిణాం మణ్డలం యస్మాజ్ఞానస్యాస్తే సహాయకమ్ ॥ 3౮ ॥

శక్తిష్వహం దైవశక్తిరోదృశోఽహన్తు సన్నపి ।

తాకితే శక్తిపుణ్ణేఽస్మి సజ్జశక్తిర్మహార్షయః ! ॥ 3౯ ॥

ఆధ్యాత్మిక్యాధిదైవ్యాధిభౌతిక్యః శక్తయోఽఖిలాః ।

సజ్జశక్తౌ ప్రకాశస్తే స్వయమేవ యతో ధ్రువమ్ ॥ ౪౦ ॥

వర్ణేషు బ్రాహ్మణశ్చాచహమాశ్రమేష్వన్నిమాశ్రమః ।

వృద్ధత్వేనైవ పూజ్యేషు సర్వవృద్ధేష్వహం ద్విజాః ! ॥ ౪౧ ॥

సర్వథా జ్ఞానవృద్ధోఽస్మి నాత్ర కార్య్య విచారణా ।

అధ్యాత్మలక్ష్యసంయుక్త ఆరోఘ్యోఽహం మానవేషు చ ॥ ౪౨ ॥

భక్తేషు జ్ఞానిభవతోఽస్మి వేదానాం సామనామకః ।

కిన్ను వేదవిభాగేఘాపనిషద్రూపభాగహమ్ || ౪౩||

ప్రత్యాహారశ్చ యోగానామష్యస్మి పరస్త్యహమ్ |

సమాధిర్నిర్వికల్పోఽస్మి నిఖిలేషు సమాధిషు || ౪౪||

మస్త్రయోగేషు మస్త్రోఽస్మి ప్రాణాయామో హతే ద్విజాః ! |

లయక్రియా లయే యోగే రాజయోగే వివేచనమ్ || ౪౫||

బ్రహ్మదానశ్చ దానేషు తపస్యాసు యమస్తథా |

జ్ఞానప్రకాశకత్వాచ్చ కర్మయజ్ఞేషు భో ద్విజాః ! || ౪౬||

నిత్యకర్మాస్మ్యహం నూనం నాత్ర కాచిద్వివేచనా |

ఉపాస్తియజ్ఞజాతేషు పరాభక్తయా సమన్వితా || ౪౭||

బ్రహ్మోపాస్తిరహో విజ్ఞా అస్మ్యహం బ్రాహ్మణోత్తమాః ! |

మననం జ్ఞానయజ్ఞేషు మహాయజ్ఞేష్యహం తథా || ౪౮||

బ్రహ్మయజ్ఞోఽస్మి భో విప్రాః ! సర్వయజ్ఞశిరోమణిః |

వక్త్రాఽస్మ్యహం సభామధ్యే ఆచార్యః శిక్షకేషు చ || ౪౯||

ఉపదేశకన్దేషు జగత్పూజ్యోఽస్మ్యహం గురుః |

ఆత్మాఽహమస్మి భో విప్రాః ! భూతవృన్దేష్యవస్థితః || ౫౦||

ప్రాణిపుష్కాషు చైతన్యమహమేవ న సంశయః |

నాదః శబ్దసమూహేషు వాక్యేష్వోక్కార ఏవ చ || ౫౧||

ఇంద్రోఽహం దేవవృన్దేషు భృగురస్మి మహర్షిషు |

యమో నియామకేష్యస్మి పితృమధ్యేఽర్యమాభిధః || ౫౨||

అసురేషు బలిజ్ఞేయో జాహ్నావ్యస్మి సరితున్ చ |

జలాశయేషు సర్వేషు సాగరోఽస్మి న సంశయః || ౫౩||

పుష్పమానన్దదేష్యస్మి పదార్థేషు మహర్షయః |

పవిత్రం పరమం విప్రాః ! తేజస్తేజస్వినామహమ్ || ౫౪||

బలం బలవతామస్మి కామరాగవివర్జితమ్ |

ఘర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోఽస్మి జననాయ చ || ౫౫||

విద్యాస్వధ్యాత్మవిద్యాఽస్మి విద్వాంసో బ్రాహ్మణోత్తమాః ! |

సత్యప్రకాశకశ్చాస్మి వాదో వాదిగణేష్యహమ్ || ౫౬||

నారీష్వహం తపోరూపో యజ్ఞరూపో నరేషు చ |
గుణత్రయేష్వహం విప్రాః ! గుణాః సత్త్వాభిధానకః || ౫౭ ||
భావత్రయేఽధ్యాత్మభావః శీలేషు వినయోఽస్మ్యహమ్ |
సదాచారేషు వృద్ధానాం ప్రగతిః పాదపద్మయోః || ౫౮ ||
కారణబ్రహ్మరూపేణ హ్యేకోఽద్వైతోఽప్యహం ద్విజ్ఞాః ! |
అనన్తోఽస్మి మహావిజ్ఞాః ! సత్యమేతన్న సంశయః || ౫౯ ||
అనస్తత్త్వాత్సంక్లయాయా మే కార్యబ్రహ్మస్వరూపతః |
సంక్లయేతుం నైవ శక్నోతి విభూతిః కశ్చిదప్యో || ౬౦ ||
భవతాం విప్రవర్యాణాం కల్యాణార్థం హి కేవలమ్ |
దిగ్ధర్మనస్వరూపేణ కిఞ్చిద్వో వర్జితం మయా || ౬౧ ||
ఉపదేశం మే హృద్యం ధృత్వా స్వహృదయేఽనిశమ్ |
మమోపాస్తా రతాః సన్తో భజధ్వం మోక్షముత్తమమ్ || ౬౨ ||
శ్రద్ధా వః సాత్త్వికీ విప్రాః ! ప్రకతా మే చిరం వనేత్ |
మమైవ ప్రకృతిర్భూత్వా స్త్రీభావం కామదాయినీ || ౬౩ ||
బిభ్రాణాం భగినీభావమర్థసిద్ధిప్రదాయినీ |
ధర్మస్తీ మాతృభావం శక్తిధర్మమ్ప్రదా సదా || ౬౪ ||
భూత్వా మే జ్ఞానినో భక్తాన్ ప్రకృతిస్థాన్ సమస్తతః |
తేభ్యో ముక్తిపదం దత్తే విదధానా సుదుర్లభమ్ || ౬౫ ||
శ్రద్ధాన్వితానాం మచ్ఛక్తే భక్తానాం సులభో భవేత్ |
చతుర్వర్గో న సన్దేహో విద్యతేఽత్ర ద్విజోత్తమాః ! || ౬౬ ||
అత్యంతం గోపనీయా వః శ్రావితోపనిషన్మయా |
ధీశగీతాభిధానేన లోకేష్వేషా ప్రచార్యతామ్ || ౬౭ ||
యయా మే నిఖిలా భక్తాశ్చతుర్వర్గమవాప్నుయః |
ఏషా నైవ ప్రదాతవ్యా నాస్తికేభ్యః కదాచన || ౬౮ ||
పాపిభ్యోఽశ్రద్ధధానభ్యః ప్రాణిభ్యో బ్రాహ్మణోత్తమాః |
అభక్తేభ్యః కృతఘ్నేభ్యో గురుద్రోహిభ్య ఏవ చ || ౬౯ ||
శ్రద్ధా శ్రీగురువాక్యేషు యేషాం శాస్త్రగణేష్వపి |

విశ్వాసః పరలోకేషు లక్ష్యమాధ్యాత్మికం తథా ॥ ౭౦ ॥
 మత్పరాయణతా పుణ్యా వర్తతే చ నిరస్తరమ్ ।
 ఇయం తేభ్యః ప్రదాతవ్యా ఘీశగీతా ధ్రువం ద్విజాః ! ॥ ౭౧ ॥
 ధీశగీతామిమాం పుణ్యాం పాఠయన్తి పఠన్తి యే ।
 క్లేశకర్మవిపాకేభ్యో రహితా ఆశయేన చ ॥ ౭౨ ॥
 భజన్తే మేడఖిలా భక్తా మత్ప్నాయుజ్యమసంశయమ్ ।
 న చ తాన్ బాఘతే కశ్చిత్తాపో లోకే కథన్చన ॥ ౭౩ ॥
 కల్యాణజననీమేతాం శ్రద్ధయైవ పఠన్తి యే ।
 ఏతయా యేఽథవా యాగం గాణపత్యం ప్రకుర్వతే ॥ ౭౪ ॥
 హవనాత్మకమాహోస్విత్ కేవలం పాఠరూపకమ్ ।
 తేషాం నశ్యన్తి భక్తానామాధయో వ్యాధయోఽఖిలాః ॥ ౭౫ ॥
 సంయతా యే తపోనిష్ఠా భక్తిభావేన కుర్వతే ।
 పాఠస్య శ్రవణం సమ్యగేతస్యాః సార్థకం ద్విజాః ! ॥ ౭౬ ॥
 గాణపత్యస్య యాగస్యానుష్ఠానం వైతయా సదా ।
 కాబిద్వాధా న తేషాం స్యాద్విపత్తిః ప్రాణీనాం తథా ॥ ౭౭ ॥
 తాదృశీ విఘ్నరాశిర్వా నశ్యేద్యా చైవ సత్వరమ్ ।
 నాత్ర కన్చన సన్దేహో విద్యతే బ్రాహ్మణోత్తమాః ! ॥ ౭౮ ॥
 ఆర్తా జిజ్ఞాసవో భక్తాస్తథాఽర్థర్థిన ఏవ వై ।
 త్రివిధా ఏవ మే భక్తా ఏతద్గీతాశ్రయేణ హి ॥ ౭౯ ॥
 స్వమనోరథసాఫల్యం లభేరన్నాత్ర సంశయః ।
 తథైవాస్యాశ్చ గీతాయాః శ్రవణాన్మననాత్తథా ॥ ౮౦ ॥
 నిదిధ్యాసనతో నూనం జ్ఞానిభక్తాశ్చ మామకాః ।
 అపరోక్షానుభూత్యా మే దర్శనం కర్తుమీశతే ॥ ౮౧ ॥
 చతుర్వర్ణాశ్రమస్థానాం స్వధర్మాసక్తచేతసామ్ ।
 జీవానాం కిను(కిన్ను?) వక్తవ్యం శ్రద్ధాలునాం మయి ధ్రువమ్ ॥ ౮౨ ॥
 సర్వేషామేవ జీవానాం చతుర్వర్గఫలప్రదా ।
 వర్తతే ధీశగీతేయం సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౮౩ ॥

ఇతి శ్రీధీశగీతానూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
ధీశర్షనంవాదే విరాట్స్వరూపనిరూపణం నామ
సప్తమోఽధ్యాయః ।
సమాప్తేయం శ్రీధీశగీతా ।

Proofread by Mohan Chettoor

Shri Dhisha Gita

pdf was typeset on April 28, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

